

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Laura Jõgar

ÕPILASTE TAGASISIDE 2022. AASTA EMAKEELEOLÜMPIAADI
LÕPPVOORULE

Magistritöö

Juhendajad Maigi Vija ja Ann Siiman

Tartu 2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Aineolümpiaadid	7
1.1 Olümpiaadide ajaloost	7
1.2 Eesti olümpiaadid, nende tugevad ja nõrgad küljed	7
1.3 Emakeeleolümpiaad	10
2. Materjal ja meetod	14
3. Tulemused	15
3.1 Olümpiaadil osalemise põhjused	15
3.2 Olümpiaadiks valmistumine	16
3.3 Ettevalmistuse kasutegur õpilaste hinnangul	17
3.4 Õpilaste lemmikülesanded olümpiaadi lõppvoorus	20
3.5 Ülesanded, mis õpilastele ei meeldinud	21
3.6 Olümpiaadi raskusaste ja kõige keerulisemad ülesanded	24
3.7 Õpilaste huvi suurenemine emakeele ja keeleteaduse vastu	27
3.8 Veebiolümpiaad, selle plussid ja miinused	31
3.9 Ülesannete sisu ja sooritamine	34
Kokkuvõte	44
Students feedback of the 2022 final round of the native language olympiad of Estonia. Summary	48
Kirjandus	51
Lisa. Küsimustik õpilastele	54

Sissejuhatus

Koolisüsteemis on alati õpilasi, kelle võimekus ja huvid ületavad keskmist. Nende jaoks on vastavalt heale õpetamistavale otsitud ja leitud viise, kuidas julgustada ja motiveerida tublisid olema veel tublimad. Põhikooli riikliku õppekava järgi tuleb koolis kasutada diferentseeritud õpiülesandeid, mis võimaldaksid igal õpilasel sobiva pingutustasemega õppida (PRÕK § 5). See on oluline ka andekate õpilaste puhul, sest tavatempos edasiliikumine võib sellistes õpilastes tekitada tunde, et teisi on vaja järele oodata ja nii kaob pikapeale huvi uute teadmiste vastu. Gümnaasiumi riiklikus õppekavas on ka välja toodud, et „gümnaasium korraldab andekate õpilaste juhendamist“ (GRÕK § 13). Üks viis andekamate õpilaste motiveerimiseks on kindlasti mitmesuguste olümpiaadide korraldamine ja võimekate õpilaste kaasamine protsessi, mille käigus tegeletakse õppeainega süviti ja vastav aine saab õpilase jaoks uued mõõtmed ja tähenduse. Ka Sarmīte Čerņajeva ja Inta Volodko, kes on uurinud Läti matemaatikaolümpiaade, on maininud, et olümpiaadid ja võistlused on oluliseks lisanduseks oma õppeainele. Nad lisavad, et vahel ei stimuleeri olümpiaadil osalemine mitte üksnes selle aine õppimist, vaid suurendab huvi ka teiste õppeainete vastu. (Čerņajeva jt 2019: 620) Seega on olümpiaadid heaks vahendiks õpilaste õpimotivatsiooni tõstmisel.

Käesolev magistritöö keskendub 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorule õpilaste tagasiside uurimise kaudu. Seekordset olümpiaadi korraldas Tartu Ülikool. Olümpiaadil osalesid õpilased üle Eesti. Seekordse emakeeleolümpiaadi teema oli „Suuline keel kõnes ja kirjas“ (Tartu Ülikooli teaduskool).

Andekate õpilaste väljaselgitamine ei ole alati lihtne. Häid süsteeme, mis aitaksid neid tuvastada, napib ka tänapäeval. Selgem süsteem peaks arvesse võtma väga erinevaid aspekte (Hamza jt 2020: 2890). Kuna andekus võib lastel aja jooksul ka muutuda, peaks süsteem ka seda arvesse võtma (Smutny 2003: 63). Ühe definitsiooni kohaselt loetakse andekateks õpilasi, kellel on mistahes õppimise valdkonnas erakordsed võimed, mis ületavad klassitaseme ootusi. Need õpilased on võimelised aru saama endast kaks või enam aastat vanematele õpilastele mõeldud materjalidest. (Winebrenner 2014: 1) Paljud õpetajad USA-s leiavad, et andekate laste õpetamiseks

pole vaja teha midagi erilist. Põhjuseks tuuakse näiteks, et andekad õpilased suudavad sooritada hindelisi töid kõrgetele punktisummadele ilma lisaabi või tähelepanuta. Osad õpetajad leiavad, et andekad õpilased saavad ise hakkama ja seetõttu ei vajagi lisatähelepanu. (Winebrenner 2014: 3) Ometi kui võrrelda graafikul, kui kaugel on kõige nõrgemad õpilased keskmistest, siis on andekad teisel pool, sama kaugel keskmistest. Järelikult ei sobi ka neile keskmine lähenemine, vaid selle tase, tempo, töö kogus ja õppetegevused peaksid olema neile kohandatud. Sellest võivad sõltuda andekate õpilaste hoiakud ja valmisolek teha koolitöid. (Winebrenner 2014: 5) Ellen Winner (1997: 79) on samuti USA koolide põhjal toonud välja, et andekatele õpilastele oleks juba see abiks, kui koolid tunnistaksid, et andekus eksisteerib. Siis oleks ehk võimalik kokku koguda grupp samas õppeaines andekaid õpilasi ja õpetada neile eraldi grupis seda ainet edasijõudnute materjalide põhjal. Eestis teadvustatakse andekate õpilaste olemasolu ja nende toetamiseks korraldatakse erinevaid üritusi ja programme. Näiteks toimub noortele teaduslaagreid ja lasteaedades korraldatakse talendipäevi, kuhu on kaasatud nii lapsed, kes saavad seal avastada andeid ja arendada oskusi, kui ka lastevanemad ja õpetajad, kellele jagatakse teadmisi andekusest ja nõuandeid selliste laste toetamiseks ning kellele saavad jagada oma kogemusi. (MTÜ Talendikeskuse koduleht) Andekus ei kujune välja ka ainult kõrgemate võimete mõjul, vaid see eeldab erinevate faktorite koosmõju (Saul jt 2007: 8). Selle kohta on koostatud mitmeid andekuse mudeleid, üks tuntumaid on Joseph Renzulli kolme ringi mudel. Selle põhjal on andekus keskmiselt kõrgemate võimete, pühendumuse ja loovuse koosmõju (Renzulli 2002: 70). Seega ei pea paika osade USA õpetajate väide, et andekad õpilased ei vaja lisatähelepanu. Mõnes riigis, nagu Inglismaa ja Venemaa, on seadusega määratletud, et andekate õpilaste tuvastamine on õpetaja kohustus. Eestis sellist seadust pole. Küll aga võimaldavad nii Eesti kui paljude teiste riikide seadused õpetajal andekaid õpilasi toetada ning kas nad ka seda teevad, sõltub tihti õpetaja soovidest ja ressurssidest. (Raudvee 2020: 21–22) Kui mõni andekam laps jääb märkamatuks, võib juhtuda, et kooliskäimisest saab tema jaoks mitte eriti raske, aga igav tegevus. Õpilase võimekus jääb tähelepanuta, areng aeglustub, huvi kustub ja aja jooksul saab temast keskmine õpilane. Renzulli (2002: 70) mudeli põhjal on neil olemas vaid üks komponent kolmest: keskmisest kõrgemad võimed, kuid pühendumus ja loovus ei

pruugi rakenduda õpetaja suunamise ja toetamiseta. Statistika näitab õnneks siiski, et suur hulk andekaid õpilasi Eestis on märgatud, sest olümpiaadide piirkondlikes voorudes osaleb igal aastal üle 10 000 ning lõppvoorudes üle 1000 õpilase. (Tartu Ülikooli teaduskool)

Viire Sepa (2009) sõnul on olümpiaadid ühed vähesed andekatele õpilastele suunatud haridusprogrammid, mis on igati väärt nendeks tehtavaid kulutusi. Olümpiaadideks valmistumine stimuleerib andekaid õpilasi nende ainealases arengus ja nõuab pühendunud ja tõsist tööd, et silmapaistvaid tulemusi saavutada. Omandatud õpiharjumused ja eesmärkide nimel pingutamine annavad andekatele õpilastele hea ettevalmistuse tulevikuks, mida tasub meeles pidada, sest paljud andekad õpilased kujundavad ka ühiskonna tulevikku. (Sepp 2009: 30–31) Olümpiaad võib õpilast mõjutada ka tulevase eriala valikul, näiteks on Saksamaal uuritud, et osad õpilased, kes tajuvad oma olümpiaadikogemust positiivsena, näevad ennast tulevikus samas valdkonnas edukat karjääri tegemas (Petersen jt 2017: 14).

Emakeeleolümpiaadi lõppvoor on võimalik pääseda kahel viisil: piirkonnavoru kaudu või uurimistööga. Kokku kutsuti 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvooru nooremast vanuseastmest 22, keskmisest 30 ja vanemast samuti 30 õpilast. (Tartu Ülikooli teaduskool) Kõik neist siiski lõppvooruses ei osalenud. Oma töös uurin õpilaste tagasisidet emakeeleolümpiaadi lõppvoorule aastal 2022. Magistritöö eesmärk on teada saada õpilaste tagasisidet emakeeleolümpiaadi ülesannete ja korralduse kohta ehk mis õpilastele emakeeleolümpiaadi juures meeldis, mis ei meeldinud ja mil määral suurendas emakeeleolümpiaad õpilaste huvi emakeele vastu.

Oma töös keskendun ma järgmistele küsimustele:

1. Mis põhjustel osalevad õpilased emakeeleolümpiaadil?
2. Millist tüüpi ülesanded meeldivad õpilastele emakeeleolümpiaadil rohkem ja millised vähem?
3. Mil moel olümpiaad suurendab õpilaste huvi emakeele vastu ja mõjutab nende võimalikku erialavalikut?
4. Millised on veebiolümpiaadi plussid ja miinused õpilaste arvates?

Lõppvooruses osalenud õpilastelt saadud tagasiside on abiks olümpiaadide korraldajatele ja ülesannete koostajatele ning ka emakeeleõpetajatele, et neil oleks

ettekujutus, miks tasub andekaid õpilasi emakeeleolümpiaadile saata ja milline ettevalmistus neile abiks on.

1. Aineolümpiaadid

1.1 Olümpiaadide ajaloost

Võistlused ja haridus on omavahel lähedalt seotud. Lastele on võistlemine loomupärane ja seega kasutatakse seda ka hariduses. Samuti on täiskasvanute elus konkurents nii oluline, et ühiskond kasvatab noori võistlema. Juba 1. sajandil pKr tutvustas Rooma õpetaja Marcus Verrius Flaccus konkurentsi põhimõtet pedagoogilise abivahendina. Ta andis õpilastele auhindadeks atraktiivseid raamatuid. (Verhoeff 1997: 4)

Olümpiaadid said alguse aga oluliselt hiljem. 1894. aastal korraldas Eötvösi Ülikool Ungaris Budapestis kõigi aegade esimese riikliku matemaatikavõistluse. Sealt levis õpilastele mõeldud teadusvõistluste idee üle Kesk-Euroopa. 1938. aastal korraldas William Lowell Putnam matemaatikavõistluse Põhja-Ameerika kolledži üliõpilastele. Nendest riiklikest ja piirkondlikest võistlustest sündis lõpuks rahvusvaheline matemaatikaolümpiaad, mis korraldati esmakordselt 1959. aastal Rumeenias. Seejärel hakati korraldama rahvusvahelisi olümpiaade ka teistel aladel: füüsikas 1967., keemias 1969., informaatikas 1989., bioloogias 1990. ja astronoomias 1996. aastal. (Verhoeff 1997: 4-5)

1.2 Eesti olümpiaadid, nende tugevad ja nõrgad küljed

Küllaltki pikk olümpiaadide traditsioon on ka Eestil, alates 1953. aastast, kui Tartu Riiklikus Ülikoolis toimus esimene koolinoorte täppisteaduste olümpiaad. Viire Sepp (2002: 46) on toonud välja kolm tasandit, milles olümpiaad noortele positiivset mõju avaldab. Need on isiksuslik, hariduspoliitiline ja sotsiaalkultuuriline tasand. Isiksuslikul tasandil annavad olümpiaadid õpilastele võimaluse end eakaaslastega võrrelda, lastevanematele ja õpetajatele teavet laste oskuste ja võimete arengu kohta ning rahuldavad õpilaste intellektuaalseid, tunnetuslikke ning emotsionaalseid vajadusi. Hariduspoliitilisel tasandil on olümpiaadide roll selles, et pakkuda andekatele lastele nendega arvestavat ja neid arendavat haridusprogrammi, kuna tavaline kooliprogramm on nende jaoks liiga lihtne ja igav ning kui pingutada pole vaja, muutuvad nad laisaks. Sotsiaalkultuurilisel tasandil sisustavad olümpiaadid õpilaste vaba aega eesmärgistatud intellektuaalse tegevusega ja loovad grüpiidentiteeti sarnaste huvide ja võimetega

eakaaslaste vahel. (Sepp 2002: 46) Viimastel aastatel on aga koroonakriisi tõttu toimunud paljud olümpiaadid veebis. Kristofer Paulberg (2021), kes uuris oma bakalaureusetöös 2021. aasta geograafiaolümpiaadi, tõi oma töös välja, et õpilased, kes osalesid veebiolümpiaadil, pidasid kohapealse olümpiaadi väärtuseks just rohkemat sotsiaalsust. Samuti oli neile varasemate aastate geograafiaolümpiaadidel meeldinud enese proovilepanek maastikuülesannetega. Toodi välja ka, et kohapealsed võistlused oleksid olnud ka võrdsemad nii kontrolli kui tehniliste võimaluste poolest. Siiski oli ka kodune olümpiaad õpilaste meelest piisavalt väljakutset pakkuv. (Paulberg 2021: 34)

Eestis toimub paarkümmend erinevat olümpiaadi aastas. Tavaliselt on neil koolivoor, piirkonnavor ja lõppvoor. Piirkondlikes voorudes osaleb igal aastal üle 10 000, lõppvoorudes üle 1000 õpilase. Paljud olümpiaadid toimuvad ka rahvusvahelisel tasandil ning sinna jõuavad lõppvoorudes parimaid tulemusi saavutanud õpilased. (Tartu Ülikooli teaduskool) Olümpiaadide peamine eesmärk ei ole aga selgitada välja parimaid ainetundjaid, vaid stimuleerida võimekate õpilaste arengut (Sepp 2009: 29). Järelikult ei pea olümpiaad õppe- ja ainekavaga seotud olema. Viire Sepp (2009: 29) leiab, et „üldharidussüsteemis tervikuna peaks olümpiaadideks valmistumine aktiveerima ainealast tunnivälist tegevust, soodustama õppetöö diferentseerimist tunnis ning ajendama ka õpetajaid arendama oma ainekompetentsust ja professionaalseid oskusi. Olümpiaad on tema sõnul Eestis üks väheseid stabiilseid andekatele õpilastele suunatud haridusprogramme, mis on kindlasti väärt selle korraldamiseks tehtavaid kulutusi. Samuti on olümpiaadid õpilaste suurimaks stiimuliks oma ainealases arengus ja nõuavad ettevalmistuses pühendunud ja tõsist tööd, et silmapaistvaid tulemusi saavutada. Need õpiharjumused ja eesmärkide nimel pingutamine annavad andekatele õpilastele hea ettevalmistuse tulevikuks, sest paljud neist hakkavad kujundama ühiskonna arengut. (Sepp 2009: 30–31) Näiteks on Eesti informaatikaolümpiaadi juht Targo Tennisberg (2017) maininud, et omandas paarkümmend aastat tagasi olümpiaadidel oskuse probleeme analüütiliselt lahendada, eristada olulist ebaolulisest, koostada eelduse ja järelduste jada ning kiirelt konkreetse tulemuseni jõuda. Olümpiaadidel omandatud oskuste kasust hilisemas elus on talle rääkinud ka paljud teised olümpiaadivilistlased. Tennisberg leiab, et tänapäeva keerulises maailmas, kus probleeme jagub, on nende efektiivse lahendamise oskuse arendamine riigile ja

ühiskonnale hädavajalik. (Tennisberg 2017) Lisaks tippteadlastele jõuab kunagisi olümpiaadivõitjaid ka näiteks vastutusrikastele positsioonidele poliitikas, majanduses ja teistel elualadel. Esialgu võivad olümpiaadid suurendada aga õpilase ainehuvi ja olla oluliseks mõjutajaks erialavalikul. (Sepp 2009: 30–31) Viimasele aitab kaasa ka asjaolu, et 11. ja 12. klassides olümpiaadide lõppvoorudes silmapaistvaid tulemusi saavutanud õpilased saavad Eesti suurematesse ülikoolidesse sisse astuda eritingimustel (Tartu Ülikooli teaduskool).

Olümpiaadide vajalikkuses on ka kaheldud, kuna võistluslikkus ja konkurents ei suurenda koostööd. On heidetud ette olümpiaadide nõrka seotust ainekavadega, peetud ülesandeid liiga rasketeks ja arvatud, et olümpiaadiülesannete lahendamine ei arenda õpilaste loovust. Arvatud on, et kogu rõhk tuleb panna koostööle ja lapsi tuleb kooliaja vältel pigem võistlemisest eemale hoida. (Sepp 2003: 47) Edgar Krull on rõhutanud, et välised motivatsioonistrateegiad, nagu võistlemine, õigustavad end vaid mõnikord ja seejuures peaks õpetaja kindlasti tähelepanu pöörama sellele, et kõigil oleksid võrdsed võimalused võita. Arvestada tuleb ka sellega, et igal võistlusel on võitjad ja kaotajad ning õpetaja peaks jälgima, et kaotus ei tekitaks õpilastele liigset stressi (Krull 2000: 448). Krull aga lisab, et olümpiaadidel on võistlemine midagi muud kui tavaklassis, kus kaotajad on tavaliselt ühed ja samad õpilased. Viire Sepp nimetab olümpiaade nn kõrgliigaks, kus ka viimasele kohale jääjatel on üle keskmise tase. Samas ei osale suurem osa õpilastest olümpiaadidel vaid võidu pärast. Õpilased peavad neid arendavateks ja harivateks ning saavad nende läbi uut indu õppimiseks. On muidugi ka neid õpilasi, kes võtavad kaotusi valuliselt, kuid andekate õpilaste hulgas on siiski palju neid, kellele on tähtsaim anda endast parim. (Sepp 2002: 47)

Olümpiaadidel puutuvad õpilased kokku ka selliste ülesannetega, mida kooliprogrammis ei esine. Seda on õpetajad olümpiaadide korraldajatele ka ette heitnud, et olümpiaadidel on liiga vähene seos õppekavaga. (Kevvai 2019: 4) 1999. aasta üle-eestiliste olümpiaadide lõppvõistlustel osalejate seas läbiviidud küsitlusest selgus aga muuhulgas, et olümpiaadil osalejaid huvitavad keerukad ülesanded ja probleemide lahendamine, nii aine õppimisel kui olümpiaadil. Neil tekib sisemine motivatsioon ja raskuste ületamine teeb rõõmu. Nad saavad ka aru, et olümpiaadid arendavad neid. Samuti on neile oluline oma teadmisi ja võimeid teistega võrrelda ning saavutada

olümpiaadil võimalikult hea tulemus (suur punktisumma). (Sepp 2002: 49–50) Seega võib järeldada, et olümpiaadide seotus ainekavaga pole esmatähtis, kuna seal ei osale kõik õpilased, vaid just need, kes soovivad rohkem ainesse süveneda ja ennast arendada. Mingid seosed koolis õpitavaga peavad muidugi olema, et ülesanded oleksid õpilastele jõukohased ja et kool ja võistlused toetaksid üksteist. Hästi korraldatud olümpiaad aga süvendab kindlasti õpilase huvi aine vastu ja arendab teda.

1.3 Emakeeleolümpiaad

Praegu kehtiva eesti keele arengukava järgi on emakeeleolümpiaadi eesmärk:

- „1. säilitada ja tugevdada eesti keele staatust, mainet ja eestikeelset kultuuri- ja inforuumi;
2. tähtsustada ja tõhustada eesti keele kui emakeele õpet üldhariduskoolides;
3. populariseerida ja soodustada eesti keele kasutamist, õppimist ja uurimist;
4. tähtsustada eesti keelt identiteedi kandjana.“

(Eesti keele arengukava 2021–2035)

Sellise käsitlusega võib täielikult nõustuda. Minu arvates võiks siia lisada veel ka selle, et läbi võistluse ja mängulisuse suurendada huvi emakeele vastu.

Aastal 1964 toimus esimene emakeeleolümpiaad, mida korraldasid Haridusministeerium ja TRÜ eesti keele kateeder. Toona kirjutati olümpiaadi jaoks 50 keelelist uurimust teemadel „Meie klassi kõnekeel“, „Minu kodumurrak“ ja „Ühe ajalehe keelest“. Ülesandevoor oli tookord kohustuslik kõigile 10. ja 11. klasside õpilastele. Nende kahe vooru põhjal kutsuti parimad keeletundjad TRÜ peahoonesse ülevabariigilisele olümpiaadile. (Laugaste 1964) Aasta varem oli toimunud esimene kirjandusolümpiaad ning need toimusid aastakümneid vaheldumisi. Emakeeleolümpiaadi hakati korraldama igal aastal alates 2007/2008. õppeaastast. 2022. aastal toimus emakeeleolümpiaad 37. korda. (Emakeeleolümpiaadide ajalugu)

Emakeeleolümpiaadi teemad on aastati erinevad ja nii on ka iga aasta teemast tulenevalt spetsiifilisemad eesmärgid, mis kirjutatakse lahti konkreetse aasta olümpiaadi juhendis. Näiteks 2019. aasta olümpiaadi teema oli „Eesti oskuskeel koolis ja igapäevaelus“, et teadvustada ja mõtestada õpilastele oskuskeelt, mis pole sugugi

midagi keerulist ja kauget, vaid ümbritseb meid kõiki igal pool (Aruvee 2019: 65). Teine eesmärk oli õpetada õpilastele praktilisi oskusi keelekasutuses. 2015. aasta olümpiaadil näiteks sooviti „suunata õpilasi lausetasandi vigadest hoiduma ning kasutama selgeid, toortõlkest ja bürokraatiakeelest puhtaid lauseid“. Sama olümpiaadi teine eesmärk oli panna õpilasi märkama toortõlkelisi lauseid ja suunata neid eri moodi parandama. Kolmas eesmärk tolle olümpiaadil oli juhtida õpilasi jälgima erinevaid juhendavaid tekste ja nende muutumist ajas ja ruumis (Puksand 2015: 78–79).

Emakeeleolümpiaadi korraldust on uurinud näiteks Kristel Kevvai 2018. aasta olümpiaadi lõppvoorude põhjal. Töö eesmärk oli uurida, millised on olümpiaadi ülesanded ja kuidas õpilased nendega toime tulevad. (Kevvai 2019: 3) Samuti oli eesmärgiks teada saada, kas olümpiaad toetab põhikooli ja gümnaasiumi eesti keele ainekava (Kevvai 2019: 45). Eesmärkide saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastuste leidmiseks uuris autor õpilaste lahendatud töid, jagades ülesanded teadmispõhisteks ja materjali analüüsil põhinevateks. Oma töös kasutas ta nii kvantitatiivset kui kvalitatiivset analüüsi. (Kevvai 2019: 20)

Kristel Kevvai sai oma uurimuses teada, et eri vanuserühmade ülesanded on kohandatud vastavalt rühmale, isegi kui teemad ja alustekstid on samad. Siiski pole erinevate vanuserühmade ülesannete erinevused väga suured. Täiesti samasuguseid ülesandeid oli kõigil kolmel vanuseklassil 2018. aasta emakeeleolümpiaadil vaid üks. Nooremal vanuserühmal oli teadmistel ja analüüsil põhinevaid ülesandeid võrdselt, keskmisel ja vanemal vanuserühmal oli aga analüüsiülesandeid rohkem. Autorile jäi ülesandeid analüüsides selgusetuks, milline oli seos 33. emakeeleolümpiaadi pealkirja ja sisu vahel. Ta väitis, et liiga üldine pealkiri „Eesti keele kui riigikeel“ ei andnud mingit infot selle kohta, millele peaks olümpiaadi lõppvooruks valmistumisel tähelepanu pöörama. (Kevvai 2019: 45–46) Viimast ei peaks ma probleemiks, sest pealkiri üksi ei saagi anda täpset ülevaadet olümpiaadi ülesannete sisust. Küll aga oli olümpiaadil osalejatel võimalik tutvuda teemakohase kirjandusega, mille nimekiri oli tolle aasta olümpiaadi uurimistöö juhendi juures olemas, nagu igal aastal. Kevvai uuris ka 2018. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorude ülesannete seoseid õppe- ja ainekavaga ning järeldas, et need sobitusid piisavalt kokku. Ülesanded võimaldasid õpilastel proovile

panna nii teadmised eesti keelest kui ka tekstimõistmisoskuse ja analüüsivõime. (Kevvai 2019: 45–46)

Olümpiaadide formaadis ja -korralduses on aastakümnete jooksul ikka muudatusi tehtud. Mõned neist on olnud püsivad muudatused, teised on esinenud ühekordselt olude sunnil. 2022. aasta olümpiaadi piirkonnavoore ja lõppvoore toimusid veebis koroonaviiruse leviku ohu tõttu. Nakkushaiguste levik on aga emakeeleolümpiaadi varemgi mõjutanud. 1976. aastal korraldas Tallinn olümpiaadi teise voore gripi leviku tõttu kuu aega hiljem kui ülejäänud piirkonnad (Õunapuu 1976).

Muutunud on emakeeleolümpiaadi toimumise sagedus. Esimene kirjandusolümpiaad toimus 1963. aastal, sellest järgmisel aastal korraldati esimene emakeeleolümpiaad ja esialgu need toimusidki vaheldumisi (Rõigas 2003: 271–272). Alates 2007/2008. õppeaastast hakkas emakeeleolümpiaad toimuma igal aastal, kirjandusolümpiaadi korraldatakse siiani üle aasta. 2007/2008. õppeaastast hakkasid emakeeleolümpiaadi korraldama vaheldumisi Tartu ja Tallinna Ülikool (Tartu Ülikooli teaduskool).

Emakeeleolümpiaadil on aja jooksul muutunud ka voorede arv. 1986. aastani toimusid olümpiaadid kolmes voorus. Esimeses voorus kirjutati uurimistöid. Teises ja kolmandas voorus lahendati ülesandeid, kusjuures kolmandasse vooru pääseti nii esimese kui teise voore põhjal. Esimesel kolmel emakeeleolümpiaadil osalesid teises voorus kõik kahe viimase klassi õpilased. Edaspidi oli olümpiaad suunatud valitud õpilastele, mis kahandas oluliselt osavõtjate arvu, nagu ka üleminek kolmelt voorelt kahele aastast 1990. Esimese voore tööks sai siis uurimus. Veel oli esimesele kolmele emakeeleolümpiaadile iseloomulik laiem, täpsemalt piiritlemata temaatika. (Rõigas 2003: 271–272)

2019/2020. õppeaasta emakeeleolümpiaadi ülesandevoorus toimus lõppvoore edasipääsemises korralduslik muudatus, mis arvestas varasemast rohkem iga klassiga, ehk vanuseastmepõhine edasipääs asendati klassipõhise. Nii oli vanuseastme noorema klassi õpilastel võrdsem võimalus lõppvoore pääseda kui enne. See muudatus mõjutas noorema ja vanema vanuseastme tulemusi, kuid keskmises vanuseastmes saavutasid 9. klassi õpilased paljudes piirkondades paremad tulemused kui 10. klassi õpilased ja oleksid niikuinii lõppvoore pääsenud. Samuti toimus 2019/2020. õppeaasta

emakeeleolümpiaadil põhimõtteline muudatus žüriis ehk otsustati, et tollest aastast peale hakkavad olema emakeeleolümpiaadi žüriis kolm püsivat liiget Tallinna Ülikoolist ja kolm Tartu Ülikoolist. 2007/2008. õppeaastast, kui kaks ülikooli hakkasid korraldama emakeeleolümpiaadi vaheldumisi, olid nad tegutsenud üksteisest lahus, kuid selleks, et ühtlustada olümpiaadi korralduslikku poolt, otsustati valida püsivad liikmed. Nende peamine ülesanne oli hakata hindama olümpiaadi uurimistöövooru töid. (Reinsalu 2020: 58–59)

2021. aastal toimus emakeeleolümpiaad esmakordselt täielikult veebis. Õpilased lahendasid ülesandeid Moodle'i keskkonnas ja võisid kasutada kõiki materjale. Korraldajad kartsid, et sedasi võivad tööde tulemused tulla ühtlaselt väga head, kuid nende kartus osutus siiski asjatuks. Edukamad olid need õpilased, kes suutsid leida küll kiiresti erinevatest allikatest infot, aga ka seda sünteesida ja üldistada. Kõik need oskused varieerusid õpilaste seas. (Argus 2021: 78–79) 2022. aasta emakeeleolümpiaadil toimusid samuti nii piirkonnavor kui lõppvoor veebis. Oma töös uurin, mida pidasid 2022. aasta olümpiaadi lõppvooru osalejad veebiolümpiaadi plussideks ja miinusteks.

Läbi aegade on emakeeleolümpiaadide korraldamisel toimunud mitmeid struktuurseid ja ka sisulisi muutusi. Kuid põhiosas on olümpiaadide olemus jäänud samaks. Andekamad ja ainekalt rohkem huvitatud õpilased kutsutakse kokku, pakutakse neile lahendamiseks laias diapasoonis erinevaid ülesandeid, misjärel tehakse kokkuvõtteid ja tublima jätkavad uute ülesannete lahendamist kõrgema tasemega voorus, kuni selguvad tublimatest tublimad. Seejuures ei ole oluline, milliseid muutusi või täiendusi olümpiaadide korraldamises sisse tuuakse. Oma olemuselt on emakeeleolümpiaad viis tekitada võimekates õpilastes süvahuvi keele ja meie kultuuri vastu.

2. Materjal ja meetod

Minu uurimuse valimisse kuulusid 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorus osalenud õpilased. Nende tagasiside uurimiseks lasin neil veebis Google'i vormide keskkonnas täita küsimustikku. Selleks saatsin neile meilile kirja koos küsimustikuga. Kokku saatsin kirja kõigile lõppvoorus osalejatele ehk 76 õpilasele, neist vastas 48 õpilast. Kirjutasin õpilastele kahel korral, esimesest kirjast nädal hiljem oli meeldetuletuseks. Küsimustik koosnes 13 küsimusest, neist, neist üks oli vastaja klassi kohta, teised olid olümpiaadi kohta. Küsimustik asub lisa 1.

Vastajate andmed

Küsimustikule vastas kokku 48 õpilast. Nende jaotust klassiti saab näha tabelis 1.

Tabel 1. Küsitlusele vastanud õpilaste arv klassiti

Klass	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Õpilaste arv	4	9	9	9	9	8

Vastused konverteerisin kõigepealt Google'i vormist Exceli tabelisse. Seal koostasid paljude küsimuste kohta omakorda tabeleid ühe küsimuse kõikvõimalike vastustega. Avatud vastusega küsimuste sarnased vastused erinevas sõnastuses koondasin üheks vastuseks, et oleks lihtsam vastuseid analüüsida ja koostada statistikat levinumate vastuste kohta. Need tabelid on esitatud analüüsi peatükis. Andmeid analüüsisin esialgu küsimustiku küsimuste kaupa, pärast koondasin info uurimisküsimuste kaupa. Kuna valim on väike, siis on tähtsal kohal õpilaste lisatud arvamused, selgitused ja põhjendused, mis iseloomustavad kvalitatiivset uurimust.

3. Tulemused

3.1 Olümpiaadil osalemise põhjused

Noorema vanuseastme ehk 7.–8. klassi õpilastest vastasid kõik 13 vastajat, et õpetaja suunas neid olümpiaadil osalema. 7 neist osalesid ka isiklikust huvist aine vastu ja 3 õpilasel oli varasem positiivne kogemus seoses emakeeleolümpiaadiga.

Keskmise vanuseastme õpilaste vastustest tuleb samuti välja, et paljusid ehk 15 õpilast 18-st suunas õpetaja olümpiaadil osalema, kuid vaid 5 neist märkisid selle ainukeseks põhjuseks. 8 vastajat osalesid isiklikust huvist aine vastu, 12 õpilasel oli varasem positiivne kogemus seoses emakeeleolümpiaadiga ja 2 õpilast pääses lõppvooru uurimistööga. 1 õpilane vastas, et „niisama mõtlesin, et tundub huvitav“, ning 1 motiveeris lisaks varasematele positiivsetele kogemustele emakeeleolümpiaadiga ka võimalus edu korral eritingimusel ülikooli astuda.

Vanema vanuseastme õpilastest vastasid 11 õpilast 17-st, et õpetaja suunas neid olümpiaadil osalema. 6 õpilasel olid varasemad positiivsed kogemused emakeeleolümpiaadiga, 5 osalesid isiklikust huvist aine vastu, 4 õpilast pääses lõppvooru uurimistööga ja 4 õpilast motiveeris ka võimalus edu korral eritingimustel ülikooli astuda. Üks tore vastus oli õpilaselt, keda õpetaja suunas osalema, et sõbrad ütlesid õpetajale naljaga, et ta tahab osaleda.

Kokkuvõttes tuleb välja, et õpetaja roll õpilaste jõudmisel emakeeleolümpiaadile on väga oluline, mis on ka loomulik, et õpetaja märkab andekaid õpilasi ja suunab neid võistlustele. Ise võibolla õpilased ei teaksi emakeeleolümpiaadi olemasolust, kui õpetaja sellele n-ö reklaami ei teeks. Isiklik huvi emakeele vastu on pigem vanematel õpilastel ehk emakeeleolümpiaadi puhul keskmisel ja vanemal vanuserühmal. Osal neist on ka varasem positiivne kogemus emakeeleolümpiaadiga, mis näitab, et varasemad emakeeleolümpiaadid on õpilastele meeldinud, kuna nad tahavad seal taas osaleda. Isiklikku huvi emakeele vastu näitab ka see, et osad õpilased on pääsenud olümpiaadi lõppvooru uurimistööga, sest selle ettevõtmiseks ja valmis kirjutamiseks peab olema märgatav huvi aine vastu. Gümnaasiumiõpilaste hulgas on ka neid, kes mõtlevad

ülikooli astumise peale ja katsetavad võimalust edukalt olümpiaadil esineda, et eritingimustel ülikooli pääseda.

3.2 Olümpiaadiks valmistumine

Olümpiaadiks valmistumise uurimiseks esitasin õpilastele avatud küsimuse „Kuidas valmistusid emakeeleolümpiaadiks? Selgita lühidalt“ ja õpilased vastasid seega üsna erinevalt ehk mõni õpilane kirjutas lihtsalt, et ta luges etteantud kirjandust, teine selgitas põhjalikult oma ettevalmistusprotsessi, mida ta luges, kuulas või vaatas. Koondasin vastused tabelisse 2.

Tabel 2. Olümpiaadiks valmistumine klasside kaupa

Kuidas valmistusid olümpiaadiks?	Klass						Kokku
	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Lugesin etteantud kirjandust	1	6	5	8	4	7	31
Lahendasin varasemate aastate ülesandeid	2	3	1	2	3	3	14
Lugesin või kuulasin teisi teemakohaseid materjale	0	2	1	3	4	2	12
Valmistusin koos oma õpetajaga	3	1	0	2	3	1	10
Ei valmistunud	0	1	3	0	2	1	7
Valmistusin oma uurimistööd kirjutades	0	0	1	0	2	0	3

Tabelist paistab välja, et peamiselt valmistuti olümpiaadiks etteantud kirjandust lugedes. Vaid 7. klassi vastajate seas polnud see kõige sagedasem vastus. Oli ka neid, kes otsisid ise teemakohaseid materjale või said neid oma õpetajalt. Lisaks tekstidele kuulas mõni õpilane ka raadiosaateid. Populaarsuselt teine valmistumisviis oli varasemate aastate ülesannete lahendamine. Seda vastust esines iga klassi õpilaste hulgas. Paljud õpilased valmistusid ka koos oma õpetajaga: 7. klassi õpilased tõid eraldi välja, et käisid konsultatsioonides, teised mainisid, et said õpetajalt ülesandeid või kirjandust. Oli ka neid, kes olümpiaadiks otseselt ei valmistunud. Üks õpilane mainis ka, et sai enne olümpiaadi vaba päeva ja puhkas ennast lihtsalt välja. Samuti oli neid, kes valmistusid oma uurimistööd koostades, mis tähendas, et nad pidid niikuinii teemakohaseid materjale lugema. Seda mainisid üks 9. klassi õpilane ja kaks õpilast 11. klassist.

Õpilaste vastused olid ootuspärased, kuna emakeeleolümpiaadi eel antakse teada selle teema ja avaldatakse soovitusliku kirjanduse nimekiri. Seega on lihtne leida asjakohast kirjandust ja sellega ennast enne olümpiaadi vähemalt mingil määral kurssi viia. Kui olümpiaadiülesannetes peab analüüsima mingit keelenähtust, millega kooliprogrammis ei tegeleta, siis on eelisseisus just need õpilased, kes on selle nähtuse uurimise kohta näiteks mõne artikli eelnevalt läbi lugenud, sest siis ei ole see keelenähtus neile enam päris võõras, ülesande lahendamine võib minna kiiremini ja õpilased võivad tunda ennast kindlamalt. Sama efekt võib olla varasemate aastate ülesannete lahendamisel, mis oli populaarsuselt teine olümpiaadiks valmistumise viis. Sõltuvalt konkreetse aasta olümpiaadi teemast võivad ülesanded olla aastati sarnasemad või erinevamad, kuid mingeid sarnasusi ikka esineb, ja õpilased, kes lahendavad varasemate aastate ülesandeid, saavad mingi ettekujutuse sellest, milline emakeeleolümpiaad üldse on ja kuidas lahendatakse keeleteaduslikke ülesandeid.

3.3 Ettevalmistuse kasutegur õpilaste hinnangul

Selleks, et teada saada, kas ettevalmistusest ka kasu oli, pidid õpilased vastama küsimusele, kas ettevalmistus toetas nende sooritust. Kuna tegu oli *kas*-küsimusega, sai sellele vastata *jah* või *ei*. 64,6% vastanutest leidsid, et nende olümpiaadisooritust toetas ettevalmistus, 35,4% leidsid, et ei toetanud. Lisaks palusin vastust lühidalt selgitada.

7.–8. klassi õpilastest vastasid kuus, et ettevalmistus ei toetanud neid. Üks neist tõi põhjenduseks välja, et tal polnud olümpiaadi ajal enam raamatutest midagi meeles, üks ei valmistunud, üks leidis, et otseselt ei saa valmistuda, kuna kunagi ei tea, millised ülesanded võivad tulla, üks arvas, et kuigi ettevalmistus aitas vaimselt valmistuda, ei aidanud just see edu saavutada, üks õpilane leidis, et kokku oli kaks ülesannet, kus sai teadmisi kasutada, aga üks oli liiga raske, nii et ta pakkus lõpuks ikka ise midagi välja ja teiseni ta ei jõudnudki. Üks õpilane ei põhjendanud oma vastust. Seitse õpilast aga leidsid, et ettevalmistusest oli kasu, sest ühte aitas see kirjavigade vastu ning aitas leida kõnekeelt, teine õpilane oli olümpiaadiga sarnased ülesanded varem läbi teinud, ühele õpilasele andsid raamatutest meelde jäänud teadmised inspiratsiooni, ühte aitas ettevalmistav materjal just eesti keele eripärade mõistmisel, üks teadis tänu ettevalmistusele, kust informatsiooni otsida ja üks õpilane oskas tänu ettevalmistusele

kiiremini seoseid leida ja vastata. Tal oli näiteks juba selge transkriptsioonimärkide loogika. Üks õpilane ei põhjendanud oma vastust.

9.–10. klassi õpilastest vastasid kuueteistkümnest neli, et ettevalmistus ei toetanud neid. Üks õpilane neist ei valmistunud, teine ei kohanud ülesandeid, mis oleksid olnud seotud loetud teemadega, kolmas leidis, et tähtsam oli see, et internetti sai kasutada ja eelnevast tööst otseselt kasu polnud, ja neljas luges ühe õpiku läbi, millest polnud kasu. Kaksteist õpilast vastasid aga, et ettevalmistus toetas neid. Üks neist oli kirjutanud uurimistöö ja tutvunud seega juba enne teemakohaste materjalidega, samuti oli ta uurimistöö käigus arendanud oma analüüsioskust, mida ta sai kasutada ka olümpiaadil. Kolm õpilast said otseselt oma loetud teadmisi kasutada, sest küsiti samu asju, mille kohta nad olid lugenud. Kolm õpilast õppisid lugemise käigus uusi sõnu ja mõisteid, mis tulid kasuks. Kolm õpilast oskasid tänu ettevalmistusele materjalides orienteeruda ja vajalikku infot üles leida. Üks õpilane palju ei valmistunud, kuid natuke oli tal ettevalmistusest siiski kasu, ja üks õpilane luges kasuteguriks, et oli saanud eelmise päeva vabaks, mis võimaldas tal end välja puhata.

11.–12. klassi õpilastest vastasid viis, et neid ettevalmistus ei toetanud. Üks neist ei põhjendanud vastust, üks ei kohanud olümpiaadil selliseid ülesandeid, mida ta harjutamiseks lahendanud oli, kaks neist ei valmistunud eriti ja üks õpilane leidis, et enamikke vastuseid sai leida guugeldades, seega polnud ettevalmistuse roll nii suur. Siiski tuli osade mõistete tundmine talle kasuks. Üheksat õpilast aga toetas ettevalmistus. Neil kõigil oli loetud materjalidest kasu. Neli neist tõid välja, et neid toetas orienteerumine materjalides – nad teadsid olümpiaadi ajal, kust midagi leida võiks. Üks õpilane tõi konkreetselt välja, et kasu oli loetud raamatust, teisel oli kasu artiklitest ja kolmas ning neljas mainisid, et kuna loetu aitas teemat paremini mõista, said nad tänu sellele ka ülesannetest paremini aru. Ühte õpilast toetasid omandatud teadmised ja üks tõi lisaks välja ka, et oli ettevalmistuse käigus oma peas juba süsteemi loonud, mis aitas mõista ülesandeid ja leida vajalikku infot.

See, et peaaegu $\frac{2}{3}$ õpilastest hindas ettevalmistust kasulikuks, näitab, et olümpiaadiks tasub valmistuda. On loomulik, et kõiki teadmisi, mida ettevalmistudes omandatakse, ei saa olümpiaadil kasutada, kuid teisi jällegi saab. Mõni õpilane oli lugenud täpselt selle kohta, mida küsiti, mõni oli lugenud seda, mida ei küsitud, kuid

täpselt ei saagi ette teada, millised ülesanded olümpiaadil tulevad, nagu mainis ka üks õpilane. Tema arvas, et otseselt ei saagi valmistuda, kuid nagu on paljude teiste õpilaste vastustest näha, siis saab ikka. Ettevalmistamise võimaluste vähesust on maininud ka Kristel Kevvai, kes uuris oma magistritöös 2018. aasta emakeeleolümpiaadi ja jõudis järeldusele, et olümpiaadi üldine pealkiri ei andnud mingit infot selle kohta, millele peaks olümpiaadi lõppvooruks valmistumisel tähelepanu pöörama (Kevvai 2019: 45–46). Igal aastal on olümpiaadi teema kohta aga soovitusliku kirjanduse nimekirjaga antud, mis aitab teemaga tutvuda, ja 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvooruhendis oli ka mainitud, et emakeeleolümpiaadi ülesandevooru ja uurimistööde juhendis toodud allikad sobivad kõik lõppvooruks valmistumiseks (37. emakeeleolümpiaadi lõppvooruhend). 2018. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvooruhendis sellist juhendit just ei olnud, kus oleks olnud mainitud, kuidas valmistuda lõppvooruks. Uurimistööde juhend aga selgitas ka tookordse olümpiaadi teema kenasti lahti ja soovitas erinevaid allikaid, mida lugeda, millest oli kasu ka teistele olümpiaadilistele, kes uurimistööd ei koostanud.

Kuna seekordne olümpiaad toimus veebis, siis ilmnes ka, et ettevalmistusest oli kasu selleks, et osata olümpiaadi ajal internetist infot leida, mis oli lubatud. See on loogiline, et võõraste materjalide puhul ei jõua olümpiaadi aja jooksul kuigi palju infot otsida, sest siis otsija lihtsalt ei tea, mida üldse on võimalik leida. Kui ta on aga kirjandust juba lugenud, siis on talle enam-vähem teada, millest on nendes tekstides juttu ja millest mitte. Igas vanuses õpilaste hulgas oli nii neid, keda ettevalmistus toetas, kui ka neid, keda ei toetanud. Samas oli nooremas vanuseastmes kõige rohkem neid, kes vastasid, et neid ettevalmistus ei toetanud. Võib oletada, et põhjus võib olla selles, et nendest vanemad õpilased oskavad lihtsalt paremini infot otsida ja ka niimoodi läbi töötada, et sellest kasu oleks. Lisaks olid keskmises ja vanemas vanuseastmes ka need õpilased, kes osalesid olümpiaadil uurimistööga, mille tegemine nõudis niikuinii taustakirjanduse lugemist, mis oli abiks ka olümpiaadi lõppvooruses. Kuna nooremas vanuseastmes uurimistööga osaleda ei saa, siis oli selle võrra nende seas ettevalmistujaid vähem, võrreldes kahe vanema vanuseastmega.

3.4 Õpilaste lemmikülesanded olümpiaadi lõppvoorus

Õpilaste lemmikülesannete väljaselgitamiseks oli küsimustikus avatud küsimus „Millist tüüpi ülesanded olid olümpiaadi lõppvoorus su lemmikud? Miks?“. Vastused on koondatud allolevasse tabelisse 3.

Tabel 3. Õpilaste lemmikülesanded olümpiaadi lõppvoorus

Millised ülesanded olid olümpiaadi lõppvoorus su lemmikud?	Klass			
	7.-8.	9.-10.	11.-12.	Kokku
Murdekaardi ülesanne	3	4	9	16
Kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne	3	4	2	9
Valikvastustega ülesanded	2	5	1	8
Keeleteaduse terminite ülesanne	1	1	2	4
Silmaseire ülesanne	2	1	1	4
Pikemate arutluste kirjutamine/oma sõnadega vastamine	1	2	1	4
Kõik ülesanded/polnud lemmikut	2	0	1	3
Bolti jalgrataste foorumiposituse ülesanne	1	2		3
Vastuste lohistamisega ülesanded	1	0	2	3
Sõna <i>nii või no ja no</i> funktsioonide ülesanne	1	0	1	2
Suulise keele/kõnekeeles ülesanded	0	0	2	2
Lauseosade määramise ülesanne	0	0	2	2
Vestluste tõlgendamise ülesanded	0	1	0	1
Slängi ja kirjakeele võrdlemise ülesanne	0	0	1	1
Netisuhtluse ülesanne	0	0	1	1
Õigekirja ülesanded	0	1	0	1

Tabelist 3 on näha, et kõikide klasside peale kokku meeldis õpilastele kõige enam murdekaardi ülesanne, kus tuli etteantud murdesõnad paigutada Eesti kaardil õigesse kohta. Seda pidasid lemmikuks 16 õpilast kõigist vastajatest. Välja toodi näiteks, et see oli lihtne, konkreetne, huvitav ja seda lahendades sai uusi sõnu teada. Teisel kohal oli kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne, mida pidasid lemmikuks 9 õpilast. Seda peeti põnevaks, lahedaks, huvitavaks ja teistsuguseks. Samuti toodi positiivsena välja, et see nõudis nuputamist. Kolmandal kohal 8 vastajaga olid valikvastustega ülesanded ehk õpilastele meeldisid erinevad seda tüüpi ülesanded, meeldis konkreetsus, välistamismeetod ja see, et ei pidanud ise sõnastusega vaeva nägema ning vormistamine käis kiirelt. Siiski oli ka neid õpilasi, kes olid vastupidisel arvamusel. 4 õpilast tõid välja, et neile meeldis just vastata oma sõnadega ja kirjutada pikemalt ning et sellistes ülesannetes polnud probleemi, et etteantud valikutest ei paista sobivat justkui üks ega teine või on keeruline vastusevariantide vahel otsustada. Seega

oli hea, et olümpiaadil oli erinevat tüüpi ülesandeid, sest nii oli meeldivaid ülesandeid nii valikvastuste kui pikemate arutluste eelistajatele. Samuti pidasid 4 vastajat oma lemmikuks keeleteaduse terminite ülesannet ning sama vastajate arvuga toodi esile silmaseire ülesanne. Esimese puhul neist toodi välja, et see oli huvitav ja loogiline, viimasele toodi põhjenduseks, et see oli huvitav ja andis uusi teadmisi.

See, et õpilaste lemmikülesannete seas on valikvastustega ülesanded, on ootuspärane, sest minu kogemuste põhjal eelistavad õpilased ka koolitundides valikvastustega ülesandeid pikematele kirjutamistele. Õpilaste kõige lemmikum ülesanne – murdekaardi ülesanne – oli samuti vastusevariantidega ja samal ajal, nagu paljud õpilased mainisid, oli see ülesanne põnev. Eriti meeldis see vanema vanuserühma õpilastele. Põhjus võib olla selles, et nad oskasid tänu oma kogemustele kõige paremini infot otsida ja ilmselt kasutada ka murrete sõnaraamatuid. Ühe teise küsimuse vastustest ilmnes, et osad noorema vanuseastme õpilastest arvasid, et murdesõnade kohta pole internetist võimalik infot leida. Loogiline on, et nendele vastajatele see ülesanne ei meeldinud, sest tavaliselt õpilased ei tea peast kuigi palju murdesõnu ja see ülesanne eeldaski oskust vajalik info üles leida.

Samas on huvitav, et on ka neid õpilasi, kelle jaoks just vastupidi, on meeldivamad need ülesanded, kus saab kirjutada pikemalt ja oma sõnadega. Mitmed põhjendasid seda sellega, et valikvastuste puhul võib ette tulla, et mitu varianti tunduvad sobivat või siis tundub, et päris õige pole üks ega teine. Selline olukord võib õpilase muidugi segadusse viia, kui ta justkui teab vastust, aga ei leia sobivat vastusevarianti. Seega on hea, et olümpiaadil olid esindatud erinevat tüüpi ülesanded.

3.5 Ülesanded, mis õpilastele ei meeldinud

Küsisin õpilastelt ka seda, millised ülesanded neile olümpiaadi lõppvoorus ei meeldinud. Selle küsimuse vastused on koondatud allolevasse tabelisse 4.

Tabel 4. Ülesanded, mis õpilastele ei meeldinud

Millist tüüpi ülesanded ei meeldinud sulle olümpiaadi lõppvoorus?	Klass			
	7.-8.	9.-10.	11.-12.	Kokku
Tekstide (telefonikõnede) võrdlemine / 10 tunnuse välja toomine	1	0	9	10
Kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne	3	4	2	9
Kõik ülesanded meeldisid / polnud ebameeldivaid	4	1	2	7
Avatud vastustega ülesanded / pika teksti kirjutamine	1	5	1	7
Valikvastustega ülesanded	0	2	2	4
Suulise keele nähtuste määramine	0	1	1	2
Keeleteaduse terminite ülesanne	0	2	0	2
Silmaseire ülesanne	0	2	0	2
Arvustuse kirjutamine	1	0	0	1
Erinevuse ja näite leidmine	1	0	0	1
Diagrammi lugemine	1	0	0	1
Murdekaardi ülesanne	1	0	0	1
Raskete terminitega ülesanne	1	0	0	1
Jah/ei küsimused	0	1	0	1
Videoga ülesanded	0	1	0	1
Chat'i ülesanne	0	0	1	1

Tabelist 4 paistab, et kõige sagedasem vastus klasside peale kokku oli, et õpilastele ei meeldinud tekstide (nt telefonikõnede) võrdlemine või 10 tunnuse välja toomine. Nii vastas 10 õpilast. Ilmselt on ka 7 vastajaga 3.–4. kohale jäänud vastus, et ei meeldinud avatud vastustega ülesanded või pika teksti kirjutamine, sarnaste põhjustega ehk nendele õpilastele ei meeldinud tekstide põhjalikum analüüs, võrdlemine ning tunnuste ja näidete väljatoomine oma sõnadega. Esimesel kohal olev vastus esines aga peamiselt vanemas vanuseastmes, kus paljud vastajad tõid välja, et 10 tunnuse välja toomine oli liiast, kuna see võttis palju aega, oli raske, tüütu ja selliseid ülesandeid oli mitu. Õpilaste jaoks oli raske eristada ja selgelt sõnastada 10 erinevat tunnust. Üks õpilane kirjutas, et talle ei meeldinud, et nii igavate ja loominguvaeste ülesannete eest saab peaaegu pooled punktid. Noorema ja keskmise vanuserühma ülesannetes ei küsitud ka nii palju tunnuseid – see võib olla põhjuseks, miks nende vanuserühmade vastajad sellist probleemi välja ei toonud, kuna väiksemat arvu tunnuseid oli lihtsam leida. Seda, et ei meeldinud pika teksti kirjutamine, tõid aga välja ka keskmise ja noorema vanuserühma vastajad. Põhjendustes toodi ka välja, et nii 10 tunnuse sõnastamisel kui teiste avatud vastustega küsimuste puhul oli raske leida sobivat sõnastust ja samuti

polnud kuigi mugav neid vastuseid arvutis vormistada. Mõnel õpilasel oli ka avatud vastuste puhul raskus, et ta polnud kindel, mida ja kui palju kirjutama peaks.

Ülesannetest, mis õpilastele ei meeldinud, oli teisel kohal kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne. Selle tõid välja kokku 9 õpilast ja neid oli igast vanuseastmest. Põhjuseks toodi, et video oli segane ja mitu vastusevarianti tundusid õiged. Vanema vanuseastme õpilased kirjutasid lihtsalt, et see oli väga raske. Ülesanne erines vanuseastmeti selle poolest, et nooremale vanuseastmele olid antud ette valikvastused, keskmine ja vanem vanuserühm pidid aga avatud vastusena kirja panema, mida etteantud 10 märki tähistavad. Samas on huvitav, et seesama ülesanne, mis ühtede õpilastele ei meeldinud, oli teiste jaoks lemmik. Nii oli kuulamisülesanne/transkriptsioonimärkide ülesanne õpilaste jaoks nii lemmikülesannete kui mitte meeldinud ülesannete küsimuse juures populaarsuselt teine vastus. Põhjendustest tuleb välja, et see oli keerukas, kuid paljude jaoks ka põnev ja teistsugune. Üks õpilane tõi ka välja, et talle meeldis, et see nõudis nuputamist. Järelikult ei võrdu raske või keerukamat sorti ülesanne tingimata ebameeldiva ülesandega, kuigi mõned seda selliseks pidasid.

Sageduselt 3.–4. kohal oli ka vastus, et selliseid ülesandeid, mis poleks meeldinud, ei olnud. Nii vastasid kokku 7 õpilast, neist kõige enam ehk 4 vastajat nooremast vanuserühmast. Enamasti seda vastust ei põhjendatud, aga üks noorema vanuserühma õpilane kirjutas, et kõik olid loogilised ja arendavad, ning üks keskmise vanuserühma õpilane kirjutas: „Ausalt öeldes ei olnudki ebameeldivaid ülesandeid. Minu arust oli selle aasta olümpiaadi ülesanded väga hästi läbi mõeldud ning huvitavaks tehtud.“

Nii nagu tuli välja lemmikülesannete puhul, ilmnes ka kõige vähem meeldinud ülesannete puhul, et osadele õpilastele meeldivad avatud vastustega küsimused ja teistele valikvastustega. Sama on mitte meeldimisega. Sageduselt 5. kohal oli vastus, et õpilastele ei meeldinud valikvastustega ülesanded. Nii vastasid kokku 4 õpilast, 2 keskmisest ja 2 vanemast vanuserühmast. Nad tõid põhjusteks välja, et vahepeal tundus, et ükski vastus ei sobi või et mitu on õiged. Samuti leidis üks õpilane, et ülesandes, kus pidi mõistma, kuidas üks suhtluspartner teist mõistis, ei saanud ühtset vastust anda ja seega oli raske valida ühte vastusevarianti. Kaks õpilast oleksid tahtnud oma vastuseid

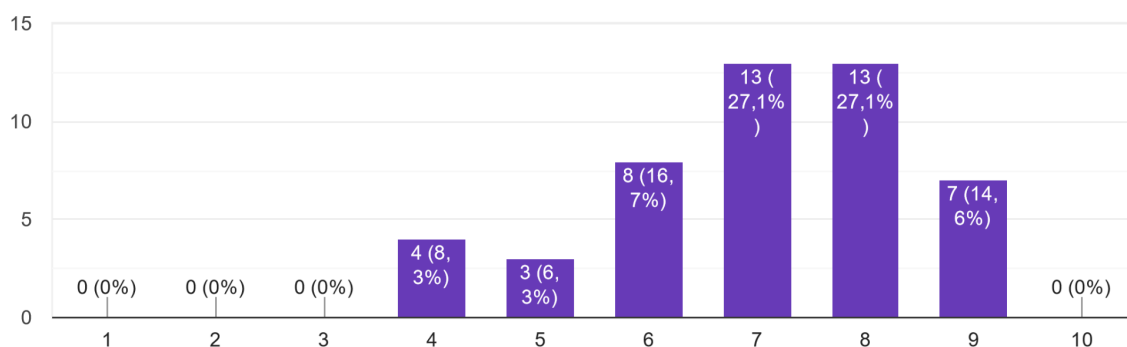
ka põhjendada, kuigi neist üks arvas samas, et ega see ilmselt vastust õigeks ei muudaks.

Lisaks mainiti mitte meeldinud ülesannetena mitmeid teisi ülesandeid, kuid tabelist on näha, et igat neist mainisid 1–2 vastajat, mitte rohkem. Noorema vanuserühma vastustest tuli välja, et üks neist ei osanud diagrammi lugeda ja üks ei leidnud murdesõnade kohta internetist infot – sellepärast neile ka need ülesanded ei meeldinud.

3.6 Olümpiaadi raskusaste ja kõige keerulisemad ülesanded

Uurisin, kui raskeks peavad osalenud õpilased emakeeleolümpiaadi lõppvooru ülesandeid kümnepallisüsteemis. Õpilaste hinnang kajastub joonisel 1.

Kuidas hindad olümpiaadi lõppvooru raskusastet 10 palli süsteemis? 1 - väga lihtne ... 10 - väga raske
48 vastust

Joonis 1. Olümpiaadi raskusaste kümnepallisüsteemis

Jooniselt on näha, et enamik õpilasi hindas olümpiaadi lõppvooru raskust hindeg 7 või 8. Keegi ei hinnanud olümpiaadi väga raskeks ehk 10, samuti ei peetud seda lihtsaks ehk ei hinnatud ühikuga 1–3. Neli õpilast hindasid raskusastmeks ühiku 4 ja kolm õpilast 5. Ülejäänud pidasid olümpiaadi raskemaks. Mulle tundub, et olümpiaadi lõppvooru puhul ongi hea, kui selle raskusaste on 10 palli süsteemis umbes 7 või 8. Kui kõik peaksid seda lihtsamaks, siis ei pakuks see võistlejatele ilmselt eriti palju väljakutset, või kui enamik hindaksid seda 9 ja 10-ga, siis poleks ülesanded ilmselt

võistlejatele jõukohased ja ei arendaks ka neid eriti. Ka Viire Sepp (2002: 47) on maininud, et olümpiaadid on nn kõrgliiga, kus ka viimasel kohal olivad on oma taseme poolest üle keskmise, seega pole olümpiaadil tingimata tähtis, et kõik õpilased oskaksid kõiki ülesandeid lahendada. Eesmärk on pigem, et andekad õpilased saaksid anda endast parima ja ülesannete lahendamine arendaks neid ning annaks uut indu õppimiseks (*ibid*).

Uuris in ka, millised ülesanded olid õpilaste eneste hinnangul nende jaoks kõige keerulisemad ja miks. Vastuseid sai kirjutada oma sõnadega. Koondasin need tabelisse 5.

Tabel 5. Õpilastele kõige keerulisemad ülesanded

Millist tüüpi ülesanded olid lõppvoorus sinu jaoks kõige keerulisemad?	Klass			
	7.-8.	9.-10.	11.-12.	Kokku
Kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne	2	6	3	11
Keeleteaduse terminite ülesanne	2	5	3	10
Murdekaardi ülesanne	3	0	3	6
Tekstide (telefonikõnede) võrdlemine / erinevuste välja toomine	2	3	0	5
Avatud vastustega ülesanded / pika teksti kirjutamine	1	1	2	4
Silmaseire ülesanne	0	1	3	4
Erijoonte leidmine	1	0	3	4
Need, mis kaua aega võtsid	0	1	2	3
Suulise keele nähtuste määramine	0	1	1	2
Uute ja tundmatute sõnade ja väljenditega ülesanded	1	0	1	2
Teksti analüüsimine	0	2	0	2
Valikvastustega ülesanded	0	0	1	1
Arvustuse kirjutamine	1	0	0	1
Videoga ülesanded	0	1	0	1
Lauseliikide määramine	1	0	0	1
Lausete tõlgendamise ülesanne	1	0	0	1
Sõna- ja lausevormi määramise ülesanded	1	0	0	1

Tabelist 5 selgub, et õpilaste arvates olid kõige keerulisemad ülesanded kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne ja keeleteaduse terminite ülesanne. Need vastused olid kõigis vanuseastmetes sagedasemad ja kokku pidas esimest kõige raskemaks 11 vastajat ja teist 10 vastajat. Kolmandal kohal oli murdekaardi ülesanne, mida pidasid keeruliseks kokku 6 õpilast ja sellele järgnes 5 vastajaga telefonikõnede tekstide võrdlemine ja nende erinevuste väljatoomine. Huvitav nähtus on, et murdekaardi ülesannet keskmise vanuserühma õpilased keerulisena välja ei toonud ja telefonikõnede võrdlemist ei pidanud nii keeruliseks jälle vanema vanuseastme õpilased.

Kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesande puhul tõid vastajad raskusena välja, et osadele märkidele näis alguses sobivat mitu erinevat vastet ja osade märkide tähendused võisid olla sarnased – seega oli keeruline aru saada, kumba tähendust oli silmas peetud. Ühele õpilasele jäi ka arusaamatuks, kuidas ta vastuse esitama peaks, ühele oli ülesanne sellepärast raske, et võõras keskkond segas kuulamist ja üks õpilane tundis end selle ülesandega ebakindlalt, sest ta polnud sellist tüüpi ülesandega varem kokku puutunud. Samuti tõi üks õpilane välja, et transkriptsioonimärkide tähendusi oli raske sõnadesse panna ja ülesanne vajab väga suurt tähelepanu.

Keeleteaduse terminite ülesanne valmistas õpilastele raskusi seetõttu, et nad valdavalt polnud varem nende mõistetega kokku puutunud, raske oli nendest aru saada, terminite nimetused olid keerulised, nende seletamisel kasutati samuti termineid, osade tähendusi õpilased ei teadnud ja ei leidnud ka internetist. Üks õpilane arvas ka, et ülesandes oli liiga palju termineid ja selle jaoks oli liiga vähe aega ning üks põhjendas vastust lihtsalt sellega, et tema jaoks on see keeruline teema.

Murdekaardi ülesande puhul tõid õpilased keerukusena näiteks välja, et nad polnud nende sõnadega varem kokku puutunud ja raske oli selleks valmistuda. Ka tundus osadele neist, et murrete kohta ei leidu internetis infot. Tegelikult seda seal siiski on, aga ju ei olnud need õpilased murdesõnastike kasutamisega kursis ja väitsid seetõttu, et murdesõnade kohta polnud võimalik infot leida.

Tekstide (telefonikõnede) võrdlemist / erinevuste välja toomist pidasid õpilased raskeks, sest nii paljusid ja konkreetseid erinevusi oli keeruline leida ja mõni õpilane ka ei leidnud kõiki erinevusi. Samuti tõid 4 õpilast ülesande tüübina välja ka, konkreetsele ülesandele viitamata, et raske oli erijoonte leidmine. Vastajad leidsid, et erijoonte leidmise puhul hakkasid vastused nii palju sarnanema ja raske oli see, et seal polnud konkreetseid vastuseid, need olid igavad ja õpilane ei viitsinud eriti keskenduda. Kristofer Paulberg (2021: 33) on oma uurimuses geograafiaolümpiaadi kohta väitnud, et õpilaste jaoks olid võrreldes valikvastustega ülesannetega raskemad ülesanded need, kus tuli rohkem kirjeldada mõnda olukorda või põhjendada. Emakeeleolümpiaadi puhul aga pidasid õpilased mõnda valikvastustega ülesannet isegi raskemaks kui kirjeldavat ülesannet, kuigi raskuselt neljandal kohal selline kirjaldamist ja põhjendamist nõudev ülesandetüüp siiski on.

Neli õpilast pidasid kõige keerulisemaks avatud vastustega ülesandeid / pika teksti kirjutamisi. Need võtsid neil väga kaua aega ja olid keerulised, nõudsid palju kirjutamist ja mõtlemist. Üks õpilane tõi samas välja, et kirjutamisülesanded olid küll huvitavad, aga rasked.

Neli vastajat pidasid ka kõige raskemaks silmaseire ülesannet. Neil oli raske jälgida korraga videot ja ülesannet, keerulisemaks tegi asja ka see, et videod olid lühikesed ja algasid väga järsku, mistõttu oli raske tähelepanu neile saada. Üks õpilane mainis ka, et ta ei saanud lihtsalt sellest ülesandest kõige paremini aru. Oli veel ülesandetüüpe, mida õpilased keerulisteks pidasid, aga neid mainisid vaid üksikud vastajad.

3.7 Õpilaste huvi suurenemine emakeele ja keeleteaduse vastu

Kuna emakeeleolümpiaadi üks eesmärk on populariseerida eesti keele kasutamist, õppimist ja uurimist (Eesti keele arengukava 2021–2035), siis küsisin õpilastelt, kas emakeeleolümpiaad suurendas nende huvi emakeele ja keeleteaduse vastu. Umbes $\frac{2}{3}$ (68,8%) õpilaste huvi emakeele ja keeleteaduse vastu suurenes. $\frac{1}{3}$ (31,3%) huvi ei suurenenud.

Noorema vanuseastme õpilastest üheksal suurenes emakeeleolümpiaadil huvi emakeele ja keeleteaduse vastu ning neljal ei suurenenud. Huvi suurendamist põhjendas üks õpilane sellega, et tal tuli ülesannete lahendamine päris hästi välja ja see meeldis talle. Üks õpilane ei põhjendanud vastust ja üks hakkas aru saama emakeele oskuse olulisusest ja sellest, et see pole nii igav, kui võib tunduda. Kaks õpilast tõi välja, et nad tutvusid emakeele uute külgedega. Ühte õpilast pani olümpiaad mõtlema, et keeles on nii palju reegleid, ja küsima, miks just kõik nii on. Kaks õpilast andsid teada, et nad plaanivad keeleteaduse kohta kindlasti veel lugeda, üks neist sai ülesannete põhjal aru, et ta on veel päris algaja, aga tahab kindlasti rohkem teada. Ühel õpilasel tuli mõte minna tulevikus õppima keeleteadlaseks või eesti keele õpetajaks. See on ülikoolidel olümpiaadide korraldamise üks motivatsioone: tutvustada oma eriala ja leida üliõpilasi.

Noorema vanuseastme õpilastest, kes vastasid, et nende huvi emakeele ja keeleteaduse vastu ei suurenenud, üks põhjendas, et elu jätkub samamoodi. Teine õpilane käis olümpiaadil enda, enda keskendumise ja eeltöö tegemise oskuse

arendamiseks, kuid erilisti huvi eesti keelt rohkem õppida või uurida ikka ei tulnud. Tema arvates on eesti keel üks igavamaid aineid koolis, samas olümpiaadiülesanded olid kordades huvitavamad. Üks õpilane ei põhjendanud oma vastust ja üks koges, et tal läks olümpiaadil halvasti ja seetõttu jäi ka eesti keelest üldiselt halb tunne sisse.

Keskmise vanuseastme õpilastest 16 vastasid, et nende huvi emakeele ja keeleteaduse vastu suurenes, ja 2 vastasid, et mitte, kusjuures 9. klassi õpilastest vastasid kõik, et nende huvi emakeele ja keeleteaduse vastu emakeeleolümpiaad suurendas. Üks neist põhjendas lihtsalt, et ta sai uusi asju teada, kolm tahaksid ka järgmisel aastal osaleda ja kuus arvasid, et tahavad kindlasti ka edaspidi keele kohta uurida. Viis õpilast neist hakkasid nägema eesti keelt kui teadust, näiteks said nad aru, et see on midagi enam kui õigekiri. Ühele õpilasele meeldis oma oskusi proovile panna, üks hakkas jälgima keelealaseid uudiseid. Õpilane, kes kirjutas uurimistöö, ütles, et ta pöörab nüüd rohkem tähelepanu inimeste keelekasutusele, samas tunneb ta, et tagasiside uurimistööle oli demotiveeriv, kurb ja ülekohtune. Lisaks neile tekitas veel kahele õpilasele huvi just selle aasta olümpiaadi teema, seega tahtsid nad selle kohta rohkem teada saada. Üks neist luges ka oma koolikaaslase uurimistööd, sest suulise keele uurimine tundus väga huvitav. Nendest, kes vastasid, et huvi emakeele ja keeleteaduse vastu ei suurenenud, selgitas üks, et huvi on olemas, aga olümpiaad ei suurendanud ega vähendanud seda. Teine õpilane ei põhjendanud oma vastust.

Vanema vanuseastme õpilastest vastasid jaatavalt kaheksa ja eitavalt üheksa. Huvi suurenemist põhjendas üks õpilane sellega, et ta sai teada, et keeleteadus on nii lai valdkond, kust igaüks võib endale midagi meelepärast leida. Samuti tõi üks õpilane välja, et ta polnud varem emakeelele sellise nurga alt mõelnud. Teda ja veel kahte õpilast hakkasid huvitama just kirjakeele ja suulise keele erinevused ja nende uurimine. Ühele õpilasele meeldivad väga nuputamisülesanded, mida ta kohtas ka olümpiaadil, ühel õpilasel oli juba enne huvi, aga lõppvooru pääsemine motiveeris teda veelgi, ning ühel õpilasel tekkisid uurimistöö koostamine käigus aina uued küsimused, mille kohta samuti uurida, ning nüüd talle meeldib eesti keelt lahkavaid teadustekste lugeda. Üks õpilane arvas, et hakkab nüüd õpitud teemat ka igapäevaelus tähele panema. Neist, kes vastasid, et olümpiaad nende huvi ei suurendanud, neli ei põhjendanud oma vastust,

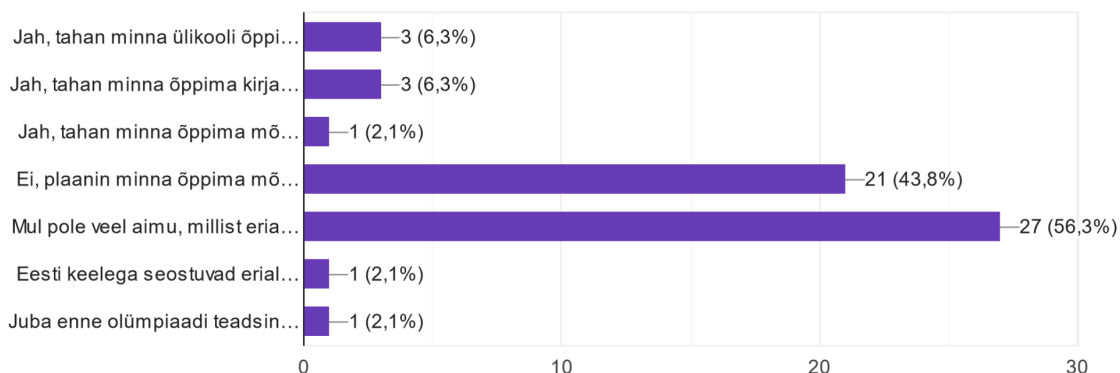
ühel oli huvi juba varem olemas, üks oli juba varem osalenud ja teadis, mida oodata, kahe huvi on peale olümpiaadi endiselt sama suur ning kahel pole isiklikku huvi.

Kokkuvõttes suurenes emakeeleolümpiaadil huvi emakeele ja keeleteaduse vastu kõige enam keskmise vanuseastme õpilastel – 9. klassist lausa kõikidel vastajatel. Ka nooremas vanuseastmes vastasid rohkemad õpilased, et nende huvi suurenes. Vanemas vanuseastmes jaotusid vastused umbes pooleks, kuid neid, kes vastasid, et nende huvi ei suurenenud, oli üks rohkem. Põhjus, miks nooremate õpilaste huvi emakeele ja keeleteaduse vastu laias laastus rohkem suurenes kui vanemate õpilaste oma, võib olla selles, et nooremad õpilased osalevad sagedamini emakeeleolümpiaadil esimest korda ja see võib neile olla esimene kokkupuude keeleteadusega. See võib olla väga innustav, kui nende senine ettekujutus seisnes selles, et eesti keel on vaid õigekirja õppimine. Ka keskmises vanuseastmes oli selliseid õpilasi, kes avastasid olümpiaadil enda jaoks keeleteaduse kui põneva ala. Vanemas vanuseastmes oli rohkem neid õpilasi, kes olid varemgi emakeeleolümpiaadil osalenud ja teadsid juba, mida oodata. Ka nendest osade huvi suurenes ja mõned hakkasid näiteks ka igapäevaelus erinevaid keelenähtusi tähele panema. Need aga, kellel oli huvi juba enne olemas või kes teadsid, mida oodata, vastasid, et nende huvi ei suurenenud, sest see jäi lihtsalt samaks. Üldiselt aga võib nende vastuste põhjal järeldada, et emakeeleolümpiaadil on oluline roll emakeele ja keeleteaduse vastu õpilaste huvi tekitamises ja suurendamises.

Kui õpilastel tekib olümpiaadil suurem huvi emakeele ja keeleteaduse vastu, siis võib see panna neid kaaluma ka ülikooli eesti keelt või keeleteadust õppima minna. Seega küsisingi, kas emakeeleolümpiaad on vastajaid mõjutanud tulevase eriala valiku suhtes, ning pakkusin välja 5 vastusevarianti: 1) Jah, tahan minna ülikooli õppima eesti keelt 2) jah, tahan minna õppima kirjandust 3) jah, tahan minna õppima mõnda muud keeleteaduslikku ala 4) ei, plaanin minna õppima mõne teise valdkonna eriala 5) mul pole veel aimu, millist eriala tahaksin õppida. Samuti oli vastajatel võimalus lisada oma variant. Vastuseid on näha allolevalt jooniselt 2.

Kas emakeeleolümpiaad on mõjutanud sinu plaane tulevase eriala valiku suhtes?

48 vastust

Joonis 2. Emakeeleolümpiaadi mõju tulevase eriala valiku suhtes

Kolm õpilast vastasid, et nad tahavad minna õppima eesti keelt, kolm, et kirjandust, üks tahab õppima minna mõnda muud keeleteaduslikku ala, 21 tahavad õppima minna mõnda muud eriala, 27 õpilasel pole veel aimu, millise eriala nad valivad, üks õpilane vastas, et eesti keelega seotud erialad on üks tema üks kahest valikust, ja üks õpilane tahtis juba enne olümpiaadi minna õppima eesti keele ja kirjanduse õpetajaks, nüüd aga mõtleb, et tahaks õppida ka eesti ja soome-ugri keeleteadust. Viimase vastuse andis 8. klassi õpilane. Nende õpilaste hulgas, kellel pole veel aimu, mida õppima minna, on peaaegu võrdselt nii põhikooli- kui gümnaasiumiõpilasi: põhikooli vastajatest oli neid 14 ja gümnaasiumi omadest 13. Teistest vastusevariantidest valisid samad inimesed ka mitu varianti. Näiteks üks 9. klassi õpilane vastas, et tahab õppima minna eesti keelt, kirjandust või mingit muud keeleteaduslikku ala ning tal pole veel aimu, mida ta õppima läheb. Seega ta kaalub keeleteaduslike alade õppimist.

Enamik vastajatest ei teadnud, mida nad õppima tahavad minna. Ülikoolide jaoks on kindlasti hea uudis see, et mõned siiski vastasid, et tahavad minna õppima eesti keelt, kirjandust või muud keeleteaduslikku ala. Praeguste olümpiaaditegijate tegelikke erialavalikuid on võimalik kontrollida tulevikus.

3.8 Veebiolümpiaad, selle plussid ja miinused

2022. aasta emakeeleolümpiaad toimus teist korda täielikult veebis. Seega veebiolümpiaad iseenesest ei olnud selleks hetkeks õpilaste jaoks enam uudne. Ometi võib öelda, et protsess veebi vahendusel on päris kindlasti erinev vahetust osalemisest. Seepärast küsisin õpilastelt avatud küsimustena, mida peavad nad veebiolümpiaadi plussideks ja mida miinusteks. Veebiolümpiaadi plussid on nähtavad tabelis 6.

Tabel 6. Veebiolümpiaadi plussid

Veebiolümpiaadi plussid	
Põhjendus	Vastajate arv
Internetiallikate kasutamine	29
Mugavam täita	10
Täitmine läheb kiiremini	9
Multimeedia kasutamise võimalused ülesannetes	9
Lihtsam ja kiirem kontrollida	8
Vähem stressi	5
Käekiri ei loe	3
Lihtsam parandada oma vigu	3
Säästab loodust	3
Paiksus	3
Taimer on nähtaval	2
Lihtsam korraldus	2
Käsi ei väsi kirjutamisest ära	2
Kergem vormistada	2
Kergem ülevaade	1
Ei ole parem ega halvem paberkandjal olevast olümpiaadist	1
Ei tea	1

Kõige suuremaks veebiolümpiaadi plussiks peeti internetiallikate kasutamise võimalust. Seda vastasid 29 inimest. Toodi välja nii seda, et tänu internetiallikele ei pea vastuseid pähe tuupima, kui ka seda, et infootsingu oskus areneb. Palju mainiti ka mugavust ülesannete täitmisel ja et õpilastel läheb kirjutamine kiiremini, nagu mainisid 9 õpilast, ja parandajatel kontrollimine, nagu mainisid 8 õpilast. Samuti lugesid 9 õpilast veebiolümpiaadi plussiks võimaluse kuulamis- või videoülesanneteks. Korraldusliku poole pealt tõid 8 õpilast välja, et veebiolümpiaadi puhul on hea, et seda on lihtsam ja kiirem kontrollida. 5 õpilast arvasid aga, et veebiolümpiaad tekitab vähem stressi. Veel esines mitmeid vastuseid lihtsama kirjutamise kohta arvutis ehk toodi välja, et käekiri ei loe, oma vigu on lihtsam parandada, käsi ei väsi ära ja vastuseid on kergem vormistada. Mõned õpilased pidasid veebiolümpiaadi plussiks ka paiksust, taimeri olemasolu,

loodussäästlikkust ja kergemat ülevaadet. Arvutis kirjutamist mainiti muidugi ka miinusena ehk see sõltub inimesest, kellel on mugavam ja kiirem kirjutada ning vormistada vastuseid arvutis ja kellel käsitsi paberil.

Uurisin õpilastelt ka nende arvamust veebiolümpiaadi miinuste kohta. Need on tabelis 7.

Tabel 7. Veebiolümpiaadi miinused

Veebiolümpiaadi miinused	
Põhjendus	Vastajate arv
Tehnilised probleemid/oht olümpiaadi katkemiseks	12
Miinuseid ei ole	5
Ei tea	5
Paberile on mugavam kirjutada/meeldib asju läbi kirjutada	4
Ekraani vaatamine väsitab silmi/silmad hakkavad valutama	3
Sain lahendamise alustada hiljem, sest polnud arvutite paroole	3
Võimaldab rohkem kõrvalise abi kasutamist	3
Sõltub internetilevist/elektri olemasolust	3
Võivad tekkida kirjavead	2
Ei saa kätte päris lõppvoorude elamust (minna kohale Tartu Ülikooli, osaleda töötubades, ööbida)	2
Sõltub arvutikasutusoskustest	2
Vähe õigekirjaga seotud ülesandeid/ei saa hinnata õigekirjaoskust	2
Ülesanded on veidi segasemalt püstitatud, aga siiski lihtsamad	1
Liiga palju osalejaid	1
Raskemad ülesanded	1
Võid veebis kogemata olümpiaadilehe sulgeda	1
Ei saa luua ülesandeid, mille vastuseid on väga lihtne guugeldada	1
Käsitsi kirjutamine läheb kiiremini	1
Jooniseid on kehvem lugeda	1
Vastata on halvem, kuna lehte peab üles-alla kerima	1
Teadmistest on vähe kasu, pigem tuleb osata guugeldada	1
Klaviatuuriklõbin häirib	1
Kui ei saa ülesandeid tagasi kerida	1
Aeg on rangelt fikseeritud	1

Tabelist 7 on näha, et õpilased pidasid veebiolümpiaadi suurimaks miinuseks võimalikke tehnilisi probleeme, näiteks ohtu, et arvuti nende veebibrauseri sulgeb ja ülesannete lahendamise katkestab. Seda arvasid 12 vastajat. 5 vastajat arvasid, et

miinuseid ei ole, ja teised 5 ei osanud midagi välja tuua. 4 õpilast leidsid aga, et paberile on mugavam kirjutada ja teksti läbi kirjutada on hea. Lisaks vastas kirjutamise kohta üks õpilane, et käsitsi kirjutamine läheb tal kiiremini, ning samuti tõi üks vastaja välja, et pidev klaviatuuriklõbin olümpiaadi ajal häirib teda.

Arvuti kaudu olümpiaadil osalemise miinuste kohta tõid 3 õpilast ka välja, et ekraani vaatamine väsitab silmi või paneb neid lausa valutama. Samuti said 3 vastajat ülesannete lahendamisega alustada õigest ajast hiljem, sest neil polnud (Tallinnas) vajalikke arvutite paroole. Lisaks vastasid 3 õpilast, et probleemiks võib olla suurem kõrvalise abi võimalus kui olümpiaadil kohal olles, ning 3 vastajat tõid välja ka, et veebiolümpiaad sõltub internetilevist ja/või elektri olemasolust. Lisaks mainiti veebiolümpiaadi miinustena seda, et kirjavead on kergemad tekkima, kätte ei saa päris lõppvooru elamust, osalemine sõltub arvutikasutusoskustest, õigekirjaoskust ei saa hinnata ja õigekirjaülesandeid on vähe ja muud.

Kokkuvõttes arvan, et olude sunnil korraldatud veebiolümpiaad õnnestus päris hästi ehk sellel oli ka muid positiivseid jooni lisaks sellele, et suur hulk inimesi ei olnud koos ühes ruumis, mis aitas tagada suuremat ohutust viiruse eest. Õpilastele sobis hästi, et nad said kasutada internetis leiduvaid allikaid ja nad ei pidanud muretsema, kui kõik, mis nad lugesid, meelde ei jäänud, sest nad said õige allika lihtsalt üles otsida. Paljudele sobis ka arvutis kirjutamine, näiteks toodi välja, et polnud vaja muretseda käekirja pärast ja oli lihtne parandusi teha. Pole ka vähetähtis, et õpilaste lemmikülesanded olid just arvutipõhised, sest nii murdekaardi täitmine nõudis interneti abi kui transkriptsioonimärkide ülesanne video vaatamist. Neid ülesandeid poleks saanud traditsioonilisel olümpiaadil olla. Seega võimaldas veebiolümpiaad tuua olümpiaadile mitmekesisemaid ülesandeid, mis eeldasid ka arvuti kasutamist, ja kuna mitmed nendest ülesannetest olid õpilaste lemmikud, siis usun, et tänu veebis toimumisele oli olümpiaad õpilaste jaoks veel põnevam kui see muidu oleks olnud.

Kuna olümpiaadi lõppvooru puhul on tavaliselt olulisel kohal ka muud ühised tegevused lisaks ülesannete lahendamisele, arvan ma, et võimalusel võiks tulevikus olümpiaad toimuda ikka ülikoolis kohapeal. Ka Kristofer Paulberg (2021: 34) sai oma uurimuses 2021. aasta geograafiaolümpiaadi, mis toimus samuti veebis, kohta teada, et õpilased pidasid kohapealse olümpiaadi väärtuseks rohkemat sotsiaalsust. Samuti tõid

tema uurimuse vastajad välja, et kohapealsed võistlused oleksid olnud kontrolli ja tehniliste võimaluste poolest võrdsemad. Seega leian ma, et kohapealse emakeeleolümpiaadi lõppvooru puhul võiksid ülesanded olla ikka arvutis ja neid võiks lahendada ülikooli arvutiklassis. Nii saaks ülesannete hulgas olla ka kuulamis- ja videoülesandeid, õpilased saaksid kasutada internetiotsingu võimalusi, parandajad saaksid kiiremini tööd parandatud ja tehnilised võimalused oleksid võrdsed.

3.9 Ülesannete sisu ja sooritamine

Ülesanded olid oma tüübilt ja sisult igas vanuserühmas peaaegu samad, st et käsklused, tekstid olid samad. Mõned ülesanded olidki mitmes vanuserühmas identsed, teistel esines väikseid erinevusi, nt mida vanem vanuserühm, seda rohkem mingeid tunnuseid tuli tekstidest leida. Vaid üks ülesanne oli vanemal vanuserühmal võrreldes teistega täiesti erinev. Järgnevalt esitan lühikirjeldused iga vanuserühma ülesannete sisu ja selle kohta, kuidas õpilased ülesandega hakkama said. Viimase mõõtmiseks kasutasin hõlpsusindeksit, mida saab arvutada järgmise valemiga: $(\text{õigete vastuste arv} * 100\%) / \text{kõikide vastuste arv}$. Nii sain iga ülesande kohta teada, mitu protsenti oli vanuserühma kõigi vastajate peale igale küsimusele õigeid vastuseid.

7.–8. klass

Ülesanne 1. Noorema vanuserühma 1. ülesandes tuli õpilastel ära tunda, kuidas tõlgendab kõneleja B kõneleja A lauset. Vastusevariandid olid järgmised: B tõlgendab pakkumisena, B tõlgendab info andmisena, B tõlgendab küsimusena, B tõlgendab nõustumisena, B tõlgendab palvena, B tõlgendab etteheitena. Õpilased said ülesandega päris hästi hakkama, hõlpsusindeks oli 77% ja nooremas vanuserühmas oli see lahendatuse paremuselt 4. kohal olev ülesanne.

Ülesanne 2. Noorema vanuserühma 2. ülesandes tuli õpilastel etteantud tekstide põhjal võrrelda argivestluse ja bussiinfo vestluse sõnavara, lausete ülesehitust ja dialoogi ülesehitust. Leida tuli 6 erinevust ja need esitada koos näidetega. Tekstid on nähtavad joonisel 3.

1) Argivestlus 1. V: jaa. 2. H: tšau Virve. 3. V: mhmh 4. H: kule millal need bussid Tartust Viljandisse lähevad umbes ja kui tihti nad käivad. 5. V: oota, ma toon sulle, tändab pärastlõunal nimodi kahe paiku saab päris noh mitme bussiga. 6. H: ähäh 7. V: siis nüüd kaheteistkümnene ajal tulevad mõned ja siis õhtupoolikul on kella viiest kuskil. 8. H: mhmh 9. V: seitseteist kümme seitseteist kolgend ja sis kaeksateist kolgend ja nimodi. 10. H: a kui mingi kaheteistkümnene buss et millal ta sis Viljandis on. 11. V: need on need Pärnu bussid vata üks on kaksteist neligendviis ja teine on vist kaksteist viiskendviis.	2) Bussiinfo 1. V: bussiinfo tere 2. H: tere. sooviks informatsiooni kolmapäeva hommikul Tartust Pärnusse sõitvate busside kohta. 3. V: kuus viisteist kiirbuss, seitse neligendviis kiirbuss, kaheksa viisteist üle Vändra ja üksteist null null ekspress. 4. H: ja mis kellast jõuab kaheksa viisteist buss Pärnusse. 5. V: üksteist nelikümend.

Joonis 3. Argivestluse ja bussiinfo tekstid

Ülesanne osutus pigem keerulisemaks ja oli lahendatuselt 8. kohal, hõlpsusindeksiga 62,92%.

Ülesanne 3. Noorema vanuserühma 3. ülesandes tuli õpilastel vaadata videot ja lugeda transkriptsiooni ning määrata videofaili põhjal transkriptsioonimärkide tähendused. Videokatkend oli võetud ERR-i telesaatest „Ehh, uhhuduur“ ja on leitav siit: <https://jupiter.err.ee/1136269/ehh-uhhuduur> (4.48–6.35). Ülesanne oli lahendatuselt 6. kohal, hõlpsusindeksiga 75% ehk noorema vanuserühma ülesannetest õpilaste jaoks umbes keskmise raskusega.

Ülesanne 4. Noorema vanuserühma 4. ülesandes tuli õpilastel kirjutada foorumipostituse põhjal 75-sõnaline kokkuvõte Bolti jalgrataste laenutamise kohta. Kokkuvõte pidi olema sidus, neutraalses stiilis ja järgima kirjakeele reegleid. Üks osa foorumipostitusest ja selle kommentaaridest on nähtaval joonisel 4.

Küsimus Bolti jalgrataste kohta

Küsimus

Olen paar korda Tallinnas tänaval vedelemas neid näinud, aga Bolti äpist ei leia neid kunagi. Kas neid ongi kokku mingi 5 tükki ainult, või leiab neid mingitest special kohtadest? Tahaks huvi pärast proovida, aga no ei õnnestu neid leida. Kas ma olen loll ja pime, või neid polegi eriti? Tnx

↑ 21 ↓   💬 9   ↗ Share   📁

🏠 BEST COMMENTS ▾

Pientior • 114d

tõuksidega nii, et kui tänaval näed aga appis ei ole siis on aku tühi. rattad kindlasti linna peale vähem kui tõukse, eeldan, et sama teema

... 📁 ↩ Reply ↗ 10 ↓

Scheme-East • 114d
Tartu maakond

Muidu need rattad on samal kaardil koos tõuksidega, kõige lihtsam ava seal samas skäneerimise koht äpis ja skäneeri rattal olev QRkood. Siis näed, kas saad avada seda või on rattal muu probleem

... 📁 ↩ Reply ↗ 7 ↓

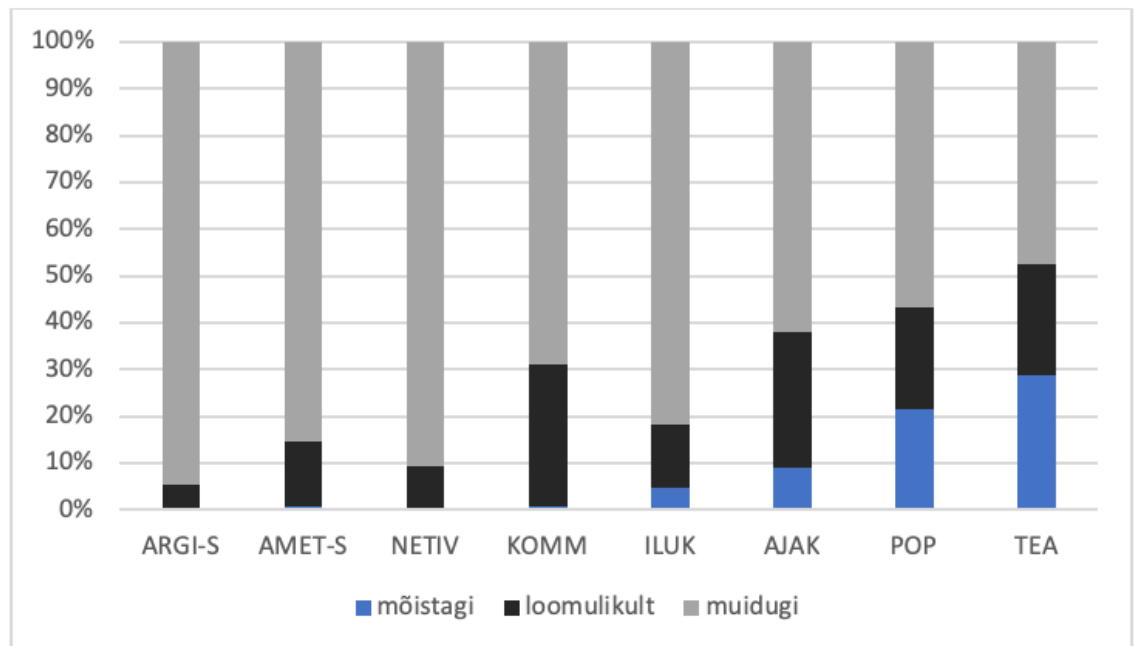
Joonis 4. Üks osa foorumipostituse tekstidest

Selle ülesande tulemused osutusid nooremas vanuserühmas kõige madalamateks ehk ülesanne oli lahendatuselt 10. kohal, hõlpsusindeksiga 53,5%.

Ülesanne 5. Noorema vanuserühma 5. ülesandes tuli õpilastel näidete põhjal analüüsida, millises funktsioonis kasutatakse igal konkreetsel juhul sõna *nii*. Ülesanne oli valikvastustega. Üks näidetest, kus tuli leida sõna *nii* funktsioon, oli järgmine: (1) M: varem nagu pole NII ullusti läind. (1.2) A: mh a hästi läks ju. Õige vastus oli, et tegu oli intensiivsuse, äärmuse osutamisega. Ülesanne osutus noorema vanuserühma jaoks üheks keerulisemaks ehk oli lahendatuselt 9. kohal, hõlpsusindeksiga 62%.

Ülesanne 6. Noorema vanuserühma 6. ülesandes tuli õpilastel analüüsida joonist, kus oli kujutatud sõnade *mõistagi*, *loomulikult* ja *muidugi* kasutussagedusi

kaheksas keeleregistris: suuline argisuhtlus, suuline ametisuhtlus, argine netivestlus, netikommentaariid, ilukirjandus, trükiajakirjandus, populaarteadus ja teadus. Joonise järel olid väited, mille juurde tuli märkida, kas need on õiged või valed. Ülesande joonis on nähtaval joonisel 5.

Joonis 5. Sõnade *mõiistagi*, *loomulikult* ja *muidugi* kasutussagedused

Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel üldiselt hästi, lahendatuselt oli see noorema vanuserühma ülesannetest 3. kohal, hõlpsusindeksiga 79,5%.

Ülesanne 7. Noorema vanuserühma 7. ülesandes tuli õpilastel lugeda läbi ülevaade peamistest suulise keele lausele omastest nähtustest: jätk, tihtvause, eelteema, kiil ja täpsustusjätk. Seejärel tuli näitelauses otsustada, milliste nähtustega on tegu (nähtused olid paksus kirjas ja alla joonitud). Üks näitelause oli järgmine: (1) noh ja tegelikult on ju väga kenasti tantsib ju see ka see pärismaa ju. Õpilased pidid aru saama, et tegu on täpsustusjätkuga. Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel hästi, lahendatuselt oli see ülesanne nooremas vanuserühmas 2. kohal, hõlpsusindeksiga 87,5%.

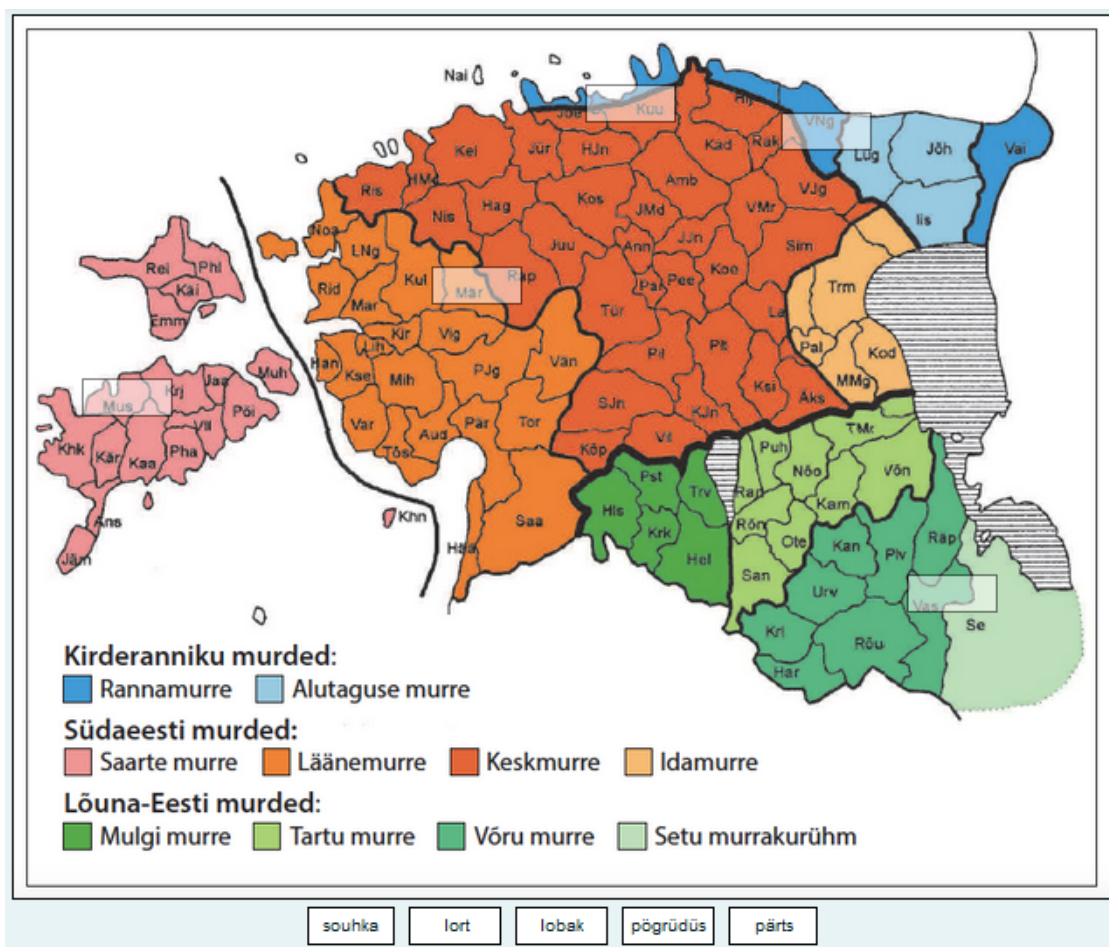
Ülesanne 8. Noorema vanuserühma 8. ülesandes tuli õpilastel vaadata kolme videot silmaseire kohta ja vastata nende põhjal viiele valikvastustega küsimusele. Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt ehk oli lahendatuselt 5. kohal, hõlpsusindeksiga 76%.

Ülesanne 9. Noorema vanuserühma 9. ülesandes tuli õpilastel lohistada keeleteaduse ja suulise kõne terminid õigesse järjekorda nii, et need oleksid vastavuses näitelausega. Näitelause oli järgmine:

ee noh täendab kohe varsti algab meil e kaunis kevad

Keeleteaduse terminiteks olid adjektiiv, 2. partikkel, 2. üneem, substantiiv, 2. adverb, pronoomen, verb, 1. üneem, 1. partikkel ja 1. adverb. Numbrid olid lisatud terminitele, mida oli lauses mitu ja need tuli paigutada õiges järjekorras ehk 1. enne kui 2. Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel suurepäraselt ehk 10 ülesandest kõige paremini ja selle hõlpsusindeks oli 95%.

Ülesanne 10. Noorema vanuserühma 10. ülesandes tuli õpilastel lohistada lörtsiga seotud sõnad murdekaardile õige kihelkonna juurde. Võimalikud asukohad olid kaardile märgitud. Kaart ja sõnad on nähtavad joonisel 6.

Joonis 6. Murdekaart ja sinna paigutatavad sõnad

Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt või sellest natuke kehvemini, lahendatuselt oli see 7. kohal ja selle hõlpsusindeks oli 68%.

9.–10. klass

Ülesanne 1. Keskmise vanuserühma 1. ülesandes tuli õpilastel ära tunda, kuidas tõlgendab kõneleja B kõneleja A lauset. Vastusevariandid olid järgmised: B tõlgendab etteheitena, B tõlgendab nõustumisena, B tõlgendab info andmisena, B tõlgendab keeluna, B tõlgendab palvena, B tõlgendab küsimusena, B tõlgendab pakkumisena. Ülesande lahendamine õnnestus keskmise vanuserühma õpilastel suurepäraselt ehk 10-st ülesandest kõige paremini, hõlpsusindeksiga 88,97%.

Ülesanne 2. Keskmise vanuserühma 2. ülesandes tuli õpilastel vaadata videot ja lugeda transkriptsiooni ning määrata videofaili põhjal transkriptsioonimärkide tähendused (vaata noorema vanuserühma ülesannet 3). Ülesanne osutus õpilaste jaoks keeruliseks ja oli lahendatuselt 10. ehk viimasel kohal, hõlpsusindeksiga 53,45%.

Ülesanne 3. Keskmise vanuserühma 3. ülesandes tuli õpilastel etteantud tekstide põhjal võrrelda argivestluse ja bussiinfo vestluse sõnavara, lausete ülesehitust ja dialoogi ülesehitust. Leida tuli 8 erinevust ja need esitada koos näidetega (vaata noorema vanuserühma ülesannet 2). Ülesanne osutus õpilastele pigem raskemaks ja oli keskmises vanuserühmas lahendatuselt 8. kohal, hõlpsusindeksiga 57,87%.

Ülesanne 4. Keskmise vanuserühma 4. ülesandes tuli õpilastel vaadata kolme videot silmaseire kohta ja valida vastused, mis kehtivad kõigi kolme video puhul. Valede vastuste märkimine andis miinuspunkte. Ülesanne oli lahendatuselt 8. kohal ehk osutus õpilaste jaoks päris keeruliseks. Selle hõlpsusindeks oli 54,02%.

Ülesanne 5. Keskmise vanuserühma 5. ülesandes tuli õpilastel kirjutada foorumipostituse põhjal 65-sõnaline kokkuvõte Bolti jalgrataste laenutamise kohta. Kokkuvõte pidi olema sidus, neutraalses stiilis ja järgima kirjakeele reegleid (vaata noorema vanuserühma ülesannet 4). Ülesanne osutus keskmise vanuserühma õpilastele kõige raskemaks ehk oli lahendatuselt 10. kohal, hõlpsusindeksiga 31,72%.

Ülesanne 6. Keskmise vanuserühma 6. ülesandes tuli õpilastel näidete põhjal analüüsida, millises funktsioonis kasutatakse igal konkreetsel juhul sõna *noh* ja *no*. Ülesanne oli valikvastustega. Üks näide oli järgmine: (1) V: s võib sinna muid vidinaid

juurde panna, kommi ja (0.5) H: hiirepoegi ja V: hh jaa. H: nii et ee **noh** (.) se- selle asja ma sis nagu nagu uurisin nüüd : järje otsimine. Vastajatel tuli aru saada, et tegu on järje otsimisega. Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt ehk see ülesanne oli lahendatuselt 5. kohal, hõlpsusindeksiga 68,97%.

Ülesanne 7. Keskmise vanuserühma 7. ülesandes tuli õpilastel analüüsida jooniseid, kus oli kujutatud sõnade *mõistagi*, *loomulikult* ja *muidugi* ning *vist* ja *võib-olla* kasutussagedusi kaheksas keeleregistris: suuline argisuhtlus, suuline ametisuhtlus, argine netivestlus, netikommentaariid, ilukirjandus, trükiajakirjandus, populaarteadus ja teadus. Jooniste järel olid väited, mille juurde tuli märkida, kas need on õiged või valed (vaata noorema vanuserühma ülesannet 6). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt ehk see oli lahendatuselt 4. kohal, hõlpsusindeksiga 70,34%.

Ülesanne 8. Keskmise vanuserühma 8. ülesandes tuli õpilastel lohistada lörtsiga seotud sõnad murdekaardile õige kihelkonna juurde. Võimalikud asukohad olid kaardile märgitud (vaata noorema vanuserühma ülesannet 10). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel hästi ehk see oli lahendatuselt 3. kohal, hõlpsusindeksiga 77,01%.

Ülesanne 9. Keskmise vanuserühma 9. ülesandes tuli õpilastel lugeda läbi ülevaade peamistest suulise keele lausele omastest nähtustest: jätk, tihtvause, eelteema, kiil ja täpsustusjätk. Seejärel tuli näitelauses otsustada, milliste nähtustega on tegu või et seda pole tekstis käsitletud, nähtused olid paksus kirjas ja alla joonitud (vaata noorema vanuserühma ülesannet 7). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt ehk see oli lahendatuselt 6. kohal, hõlpsusindeksiga 66,21%.

Ülesanne 10. Keskmise vanuserühma 10. ülesandes tuli õpilastel lohistada keeleteaduse ja suulise kõne terminid õigesse järjekorda nii, et need oleksid vastavuses näitelausega (vaata noorema vanuserühma ülesannet 9). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel hästi ehk see oli lahendatuselt 2. kohal, hõlpsusindeksiga 79,66%.

11.–12. klass

Ülesanne 1. Vanema vanuserühma 1. ülesandes tuli õpilastel ära tunda, kuidas tõlgendab kõneleja B kõneleja A lauset. Vastusevariandid olid järgmised: B tõlgendab info andmisena, B tõlgendab palvena, B tõlgendab keeluna, B tõlgendab pakkumisena,

B tõlgendab küsimusena, B tõlgendab etteheitena, B tõlgendab nõustumisena. Ülesande lahendamine õnnetus vanema vanuserühma õpilastel 10-st ülesandest kõige paremini ehk oli lahendatuselt 1. kohal ja hõlpsusindeksiga 81,79%.

Ülesanne 2. Vanema vanuserühma 2. ülesandes tuli õpilastel etteantud tekstide põhjal võrrelda argivestluse ja bussiinfo vestluse sõnavara, lausete ülesehitust ja dialoogi ülesehitust. Leida tuli 10 erinevust ja need esitada koos näidetega (vaata noorema vanuserühma ülesannet 2). Ülesanne osutus õpilaste jaoks pigem keeruliseks, see oli lahendatuselt 8. kohal, hõlpsusindeksiga 55,45%.

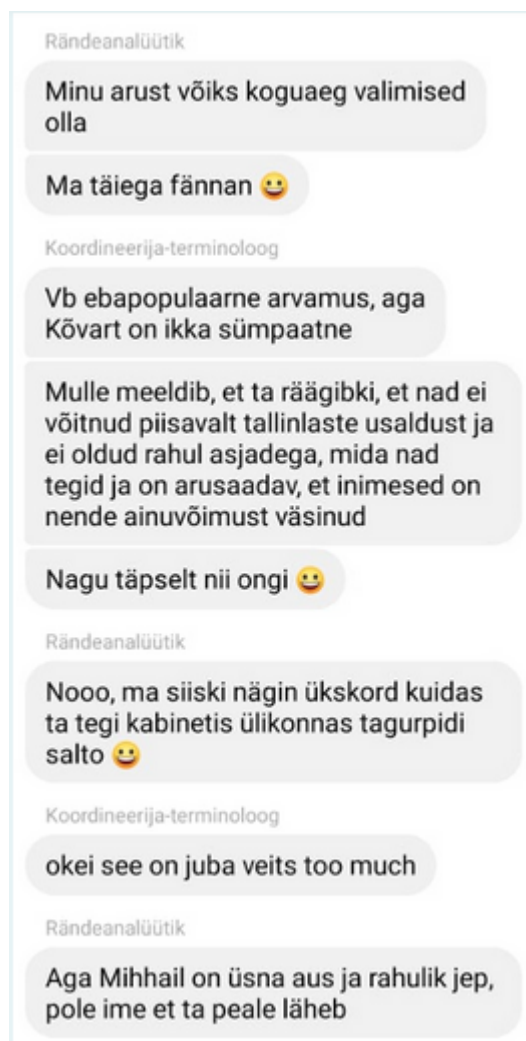
Ülesanne 3. Vanema vanuserühma 3. ülesandes tuli õpilastel lohistada lörtsiga seotud sõnad murdekaardile õige kihelkonna juurde. Võimalikud asukohad olid kaardile märgitud (vaata noorema vanuserühma ülesannet 10). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel hästi ehk see oli lahendatuselt 3. kohal, hõlpsusindeksiga 73,98%.

Ülesanne 4. Vanema vanuserühma 4. ülesandes tuli õpilastel näidete põhjal analüüsida, millises funktsioonis kasutatakse igal konkreetset juhul sõna *noh* ja *no*. Ülesanne oli valikvastustega (vaata keskmise vanuseastme ülesannet 6). Lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt ehk ülesanne oli lahendatuselt 6. kohal, hõlpsusindeksiga 59,52%.

Ülesanne 5. Vanema vanuserühma 5. ülesandes tuli õpilastel vaadata videot ja lugeda transkriptsiooni ning määrata videofaili põhjal transkriptsioonimärkide tähendused (vaata noorema vanuserühma ülesannet 3). Ülesanne osutus õpilastele vanema vanuserühma ülesannetest kõige keerulisemaks ja oli seega lahendatuselt 10. kohal, hõlpsusindeksiga 42,68%.

Ülesanne 6. Vanema vanuserühma 6. ülesandes tuli õpilastel lugeda läbi ülevaade peamistest suulise keele lausele omastest nähtustest: jätk, tihvtlause, eelteema, kiil ja täpsustusjätk. Seejärel tuli näitelausetes otsustada, milliste nähtustega on tegu või et seda pole tekstis käsitletud, nähtused olid paksus kirjas ja alla joonitud (vaata noorema vanuserühma ülesannet 7). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt ehk see oli lahendatuselt 5. kohal, hõlpsusindeksiga 63,93%.

Ülesanne 7. Vanema vanuserühma 7. ülesandes tuli õpilastel leida netidialoogist kümme suulise keele erijoont. Samuti tuli tuua iga erijoone juurde üks näide ülesandes esitatud dialoogist. Osa netidialoogist on nähtaval joonisel 7.

Joonis 7. Netidialoog

Ülesanne osutus õpilastele keeruliseks ehk oli lahendatuselt 9. kohal, hõlpsusindeksiga 45,89%.

Ülesanne 8. Vanema vanuserühma 8. ülesandes tuli õpilastel analüüsida jooniseid, kus oli kujutatud sõnade *mõistagi*, *loomulikult* ja *muidugi* ning *vist* ja *võib-olla* kasutussagedusi kaheksas keeleregistris: suuline argisuhtlus, suuline ametisuhtlus, argine netivestlus, netikommentaariid, ilukirjandus, trükiajakirjandus, populaarteadus ja teadus. Jooniste järel olid väited, mille juurde tuli märkida, kas need on õiged või valed (vaata ka noorema vanuserühma ülesannet 6, vanemal vanuserühmal oli lihtsalt jooniseid 2). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel keskmiselt ehk see oli lahendatuselt 4. kohal, hõlpsusindeksiga 69,76%.

Ülesanne 9. Vanema vanuserühma 9. ülesandes tuli õpilastel vaadata kolme videot silmaseire kohta ja valida vastused, mis kehtivad kõigi kolme video puhul. Valede vastuste märkimine andis miinuspunkte. Ülesanne osutus õpilastele pigem keeruliseks ehk oli lahendatuselt 7. kohal, hõlpsusindeksiga 57,14%.

Ülesanne 10. Vanema vanuserühma 10. ülesandes tuli õpilastel lohistada keeleteaduse ja suulise kõne terminid õigesse järjekorda nii, et need oleksid vastavuses näitelausega (vaata noorema vanuserühma ülesannet 9). Ülesande lahendamine õnnestus õpilastel väga hästi ehk see oli lahendatuselt 2. kohal, hõlpsusindeksiga 81,07%.

Kokkuvõte

Kokkuvõttes tuleb välja, et kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne, mida õpilased pidasid kõige keerulisemaks, oli ka tulemuste põhjal neile kõige keerulisem. Nii oli erinevate ülesannete seas kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne lahendatuselt pigem tagumiste seas ja madala hõlpsusindeksiga, välja arvatud nooremas vanuserühmas, kus ülesanne oli mõnevõrra lihtsam ja lahendus keskmine. Keeleteaduse terminite ülesanne, mis oli õpilaste arvates samuti keeruline, oli aga üks kõige paremini lahendatud ülesanne ehk kuigi see tundus õpilastele raske, olid nad siiski võimelised sellega päris edukalt hakkama saama. Raskuselt kolmandal kohal õpilaste arvamuse põhjal oli murdekaardi ülesanne, mis tulemuste põhjal taas ei olnud just nii raske, sest keskmisel ja vanemal vanuserühmal õnnestus selle lahendamine hästi, nooremal vanuserühmal keskmiselt.

Kõige paremini õnnestus nooremal vanuserühmal keeleteaduse terminite ülesanne, keskmisel vanuserühmal lausete tõlgendamise ülesanne ja vanemal vanuserühmal õnnestusid need kaks peaaegu võrdselt.

Kokkuvõte

Magistritöös uurisin õpilaste tagasisidet 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorule. Selle eesmärk oli teada saada, mis õpilastele olümpiaadi juures meeldis, mis ei meeldinud ja mil määral suurendas emakeeleolümpiaad õpilaste huvi emakeele vastu.

Töö teooria osas andsin lühikese ülevaate olümpiaadide ajaloost, Eesti olümpiaadidest, nende tugevatest ja nõrkadest külgedest, andekate õpilaste toetamisest ja emakeeleolümpiaadi olemusest. Materjali kogusin veebiküsimustiku kaudu, mille saatsin meili teel kõigile 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorus osalenutele, ning sellele vastas kokku 48 õpilast. Küsisin selles 12 küsimust emakeeleolümpiaadi lõppvooru kohta. Küsimused olid eri tüüpi, nende hulgas oli nii avatud vastustega küsimusi, jah/ei küsimusi kui ka vastusevariantidega küsimusi. Vastused koondasin esialgu Exceli tabelitesse ning siis kirjeldasin neid täpsemalt. Nii tabelid kui kirjeldused esitasin töö analüüsi peatükis.

Esimesele uurimisküsimusele vastamiseks selgitasin välja, mis põhjustel osalevad õpilased emakeeleolümpiaadil. Õpilaste vastuseid analüüsides sain teada, kõige tavalisem emakeeleolümpiaadil osalemise põhjus on õpetaja suunamine. See on ka loomulik, et õpetaja märkab andekaid õpilasi ja annab neile teada olümpiaadist. Paljud õpilased osalesid olümpiaadil ka isiklikust huvist emakeele vastu, kuid see oli nii pigem vanematel õpilastel ehk keskmisel ja vanemal vanuserühmal. Osadel neist oli ka varasem positiivne kogemus emakeeleolümpiaadiga, mis näitab, et varasemad emakeeleolümpiaadid on õpilastele meeldinud ja innustanud seal taas osalema. Õpilaste huvi emakeele vastu näitab ka see, et osad õpilased pääsesid olümpiaadi lõppvooru uurimistööga, sest selle koostamiseks peab olema märgatav huvi aine vastu. Gümnaasiumiõpilaste hulgas oli ka neid, kes katsetasid võimalust edukalt olümpiaadil esineda, et eritingimustel ülikooli pääseda.

Teiseks otsisin vastust uurimisküsimusele, millist tüüpi ülesanded meeldivad õpilastele emakeeleolümpiaadil rohkem ja millised vähem. Õpilased tõid välja, et kõige enam meeldis neile emakeeleolümpiaadi lõppvoorus murdekaardi ülesanne, kus tuli sama tähendusega sõnad eri murretes Eesti kaardil õigete murrete piirkondade juurde lohistada. Meeldivuselt teine oli kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne, kus tuli

kuulata videot, lugeda samal ajal selle transkriptsiooni ja siis selgitada, mis on iga transkriptsioonimärgi tähendus. Kolmandal kohal olid erinevad valikvastustega ülesanded ehk õpilased mainisid, et neile meeldib see ülesande tüüp.

Kõige vähem meeldis õpilastele ülesanne, kus tuli võrrelda kahte telefonikõnet ehk argivestlust ja kõnet bussiinfosse ja leida, mille poolest erineb nende vestluste sõnavara, lausete ülesehitus ja dialoogi ülesehitus. Välja tuli tuua sõltuvalt vanuseastmest ka 6, 8 või 10 erinevust ja lisada nende juurde ka näited. Kõige vähem meeldis see ülesanne vanema vanuseastme õpilastele, kes pidid leidma 10 erinevust. Mitmed neist mainisid, et 10 oli liiga palju. Sageduselt teine ülesanne oli seesama kuulamis-/transkriptsioonimärkide ülesanne, mis oli teisel kohal ka lemmikülesannete hulgas. Selle kohta oli õpilastel eri arvamusi, sest osade õpilaste jaoks oli see põnev, teised aga mainisid, et see ei meeldinud neile, sest video oli segane ja mitu vastusevarianti tundusid õiged. 3.–4. kohale jäid vastused, et ebameeldivaid ülesandeid polnud ja et ei meeldinud avatud vastustega ülesanded / pika teksti kirjutamine. See, et õpilastele meeldisid kõige vähem pika teksti kirjutamise ülesanded, oli ootuspärane, sest tavaliselt on kiirem ja mugavam vastata ikka valikvastustega küsimustele, kuigi ka seda ülesandetüüpi mainisid mõned õpilased ülesannete hulgas, mis neile ei meeldinud. Põhjenduseks toodi, et vahel tunduvad mitu vastusevarianti õiged ja vahel tundub, et vastus ei ole päris see ega teine pakutud variantidest.

Kuna olümpiaadil osalevad paljud õpilased oma huvist aine vastu, tahtsin kolmanda uurimisküsimusega teada saada, kas olümpiaad ka suurendas seda huvi, ja kas see huvi võib mõjutada nende tulevast erialavalikut. Õpilaste vastuste põhjal umbes $\frac{2}{3}$ -l (68,8%) õpilastest olümpiaad suurendas huvi emakeele ja keeleteaduse vastu ning umbes $\frac{1}{3}$ -l (31,3%) ei suurendanud. Kõige rohkem suurenes huvi emakeele ja keeleteaduse vastu keskmise vanuseastme õpilastel – 9. klass õpilastest lausa 100%-l vastajatest. Üldiselt paistis õpilaste vastustest välja, et nooremate õpilaste huvi emakeele ja keeleteaduse vastu suurendas emakeeleolümpiaad rohkem kui vanemate õpilaste huvi. Põhjus võib olla selles, et vanematel õpilastel oli huvi juba olemas, nagu osad neist ka mainisid, ja olümpiaadil jäi see samaks, aga ei suurenenud. Noorematel õpilastel, kes võivad sageli olla emakeeleolümpiaadil esimest korda, võib huvi emakeele ja keeleteaduse vastu suurenedagi rohkem, sest nende jaoks on keeleteadus uus

ja huvitav nähtus, kuna koolis ei räägita sellest, vaid keskendutakse eesti keele tundides õigekirja õppimisele. Paljud õpilased mainisidki, et avastasid, et keeleteadus on rohkemat kui õigekiri või siis hakkas neid huvitama mõni konkreetne keelenähtus, nagu kõnekeel ja selle tunnused.

Õpilaste huvist mõne aine vastu võib välja kujuneda ka nende tulevase eriala valik, seega küsisin õpilastelt, kas nad plaanivad minna ülikooli õppima eesti keelt või keeleteadust. Tuli välja, et suurem osa vastajatest ei teadnud, mida nad ülikooli õppima plaanivad minna. Põhikooli õpilaste puhul ei saagi eeldada, et paljud neist juba selles vanuses seda teaksid. Siiski leidsin nii põhikooli kui gümnaasiumi õpilasi, kes väitsid, et plaanivad ülikooli õppima minna eesti keelt, kirjandust või mõnda muud keeleteaduslikku ala. Kas see ka nii läheb, seda saab kontrollida aastate pärast, aga rõõmustav on, et osad emakeeleolümpiaadi osalejad vähemalt kaaluvad seda võimalust.

Seekordne emakeeleolümpiaad toimus teist korda täielikult veebis. Seetõttu uurisin neljanda uurimisküsimusega, millised on veebiolümpiaadi plussid ja miinused õpilaste arvates. Õpilased pidasid veebiolümpiaadi suurimaks plussiks, et selle käigus oli võimalik kasutada internetiallikaid. Samuti olid populaarsed vastused, et seda oli mugavam ja kiirem täita, ülesannetes sai kasutada multimeediat ja neid oli lihtsam ja kiirem kontrollida. Veebiolümpiaadi peamiseks miinuseks peeti võimalikke tehnilisi probleeme, näiteks ei saanud osad Tallinnas osalenud õpilased alustada olümpiaadiga õigel ajal, kuna neil puudusid vajalikud paroolid. Tehnilistest probleemidest toodi ka esile, et halvemal juhul võib arvuti osaleja olümpiaadi leheküljelt välja visata ja tema soorituse katkestada. Õnneks keegi siiski ei maininud, et midagi sellist oleks tal juhtunud. Veel olid populaarsemad vastused veebiolümpiaadi miinuste kohta, et neid ei ole või ei tea, ning et paberile on mugavam kirjutada. See näitab jälle, et õpilased on erinevad – mõned peavad arvutis kirjutamist olümpiaadi plussiks, sest pole vaja näiteks käekirja pärast muretseda, teised miinuseks, sest neile meeldib rohkem paberile kirjutada.

Kokkuvõttes võib 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorust õpilaste hinnangute põhjal kordaläinuks pidada. Olude sunnil korraldatud veebiolümpiaadil oli lausa eeliseid traditsioonilise olümpiaadi ees. Üks tähtis eelis minu hinnangul oli see, et olümpiaadi ülesanded said olla mitmekesisemad ja just need multimeediat või

internetiotsingut vajavad ülesanded olid õpilaste lemmikud. Veebiolümpiaadi puhul jäi aga puudu erinevate koolide andekate õpilaste omavahelise sotsialiseerumise võimalus, seetõttu võiks tulevikus olümpiaad siiski ülikoolis kohapeal toimuda. Selleks, et ülesannetes saaks jätkuvalt kasutada ka multimeedia elemente ja võimaldada õpilastel kasutada infootsingut, võiks olümpiaadi lõppvoorü ülesannete lahendamine toimuda ülikooli arvutiklassis. Infootsingu võimaldamine oleks kasulik, sest siis ei peaks õpilased olümpiaadiks valmistudes infot pähe õppima, vaid sellest aru saama ja teadma, kust midagi leida võib.

Kordaminekuteks 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorü puhul võib pidada ka asjaolusid, et paljude õpilaste huvi emakeele vastu suurenes, mõned neist kaaluvad tulevikus ülikoolis eesti keelt, kirjandust või muud keeleteaduslikku ala õppima asuda ja ülesanded olid mitmekesised. Kui midagi soovitada selle olümpiaadi põhjal tulevaste emakeeleolümpiaadide ülesannete koostajatele, siis arvan, et ka vanema vanuserühma puhul on liiast, kui nad peavad mitmes ülesandes leidma mingi nähtuse kohta üles 10 tunnust pluss näited. Võiks piirduda vähemate tunnuste arvuga.

Oma töö tulemused edastan emakeeleolümpiaadi korraldajatele, et need oleksid neile abiks tulevaste emakeeleolümpiaadide koostamisel. Soovitan omalt poolt ka edaspidi luua nii valikvastustega kui pikema teksti kirjutamise ülesandeid. Samuti soovitan luua videoga ülesandeid, sest kuigi mõned neist olid keerulised, siis üldiselt need õpilastele meeldisid, osadele olid lausa lemmikud. Selleks, et selliseid ülesandeid saaks olümpiaadi kaasata, võiks see ka edaspidi toimuda veebis, kuid selleks, et õpilased saaksid siiski kokku tulla ja tehnilised võimalused oleksid võrdsed, võiks ülesannete lahendamine toimuda ülikooli arvutiklassis. Vanema vanuserühma ülesannete puhul soovitan vähendada selliste ülesannete arvu, kus tuleb leida millegi kohta 10 tunnust. Usun, et sarnaseid uurimusi tasuks koostada ka tulevaste emakeeleolümpiaadide kohta, sest igal aastal on ülesanded erinevad ja ka osalejaid on aastati nii samu kui erinevaid. Selleks, et koostada aga võimalikult häid olümpiaaditöid, tasub uurida ka õpilaste tagasisidet nendele.

Students feedback of the 2022 final round of the native language olympiad of Estonia. Summary

The purpose of this master's thesis is to analyse the participants' feedback of the 2022 final round of the native language olympiad of Estonia. The goal is to elucidate the participants' positive and negative thoughts on the olympiad, and whether it inspired an increase of interest in the subject.

The theoretical part of the thesis gives a brief overview of the general history of olympiads, Estonian language olympiads, their strengths and weaknesses, how they support avid learners, and the very being of native language olympiads. The main body of material was collected through an online questionnaire, which was sent by e-mail to all the participants, of whom 48 replied. The questionnaire was composed of twelve questions about the final round, some of which were simple yes or no questions, others which were multiple choice, and some that required a written answer. The results of this questionnaire were then compiled into an excel spreadsheet, after which they were analyzed. The aforementioned spreadsheets and their descriptions can be found in the analysis chapter of the thesis.

The most common reason for participating in a native language olympiad in Estonia was at the recommendation of a teacher. Others took part of their own interest, as was often the case with older students, i.e. the middle and older age groups. Among the high school students, there were also those who were interested in entering university under special conditions, which can be the case if scored sufficiently. The most popular task in the final round of the olympiad was a task about dialects, where they had to connect words with specific locations on a map. The second most popular task included listening to a recording, while reading its transcript, and the third place was shared by different multiple choice questions.

The least popular was a task where they had to compare two call-recordings on the basis of word usage. This task was the least popular among older age groups, as the amount of differences that had to be found corresponded linearly with the age groups, meaning the older age groups had to find more differences than younger ones. Also, worth mentioning, is that the second least popular task was the same as the second most

popular one, as some participants found it confusing. Tasks that required a written answer were generally disliked, which was also to be expected, as it is faster and more convenient to instead choose from a pool. Though this kind of task also received some negative feedback, arguing the answers not to be dissimilar enough.

As it was probable that some participants took part because of personal interest in the subject, the author decided to include a question about whether the olympiad helped raise their interest, to which 68,8% answered that it did. The biggest increase in interest occurred in the middle age group, while older age groups remained indifferent. Some claimed to have found specific linguistic attributes that they found fascinating, while others discovered the language to be a vast field, far beyond just grammar.

This kind of fascination can result in the person in question to resume their studies in the same field, in this case, linguistics. For this reason, the author decided to ask the participants whether they consider learning linguistics in the future. Most of the answers conveyed uncertainty, but there were cases of middle- and high school students, who declared they wanted to dedicate themselves to either the Estonian language, literature, or some other linguistic branch.

This olympiad, for the second time now, took place exclusively on the internet. Many participants found this to be advantageous, mainly because it made it possible to use digital resources. Also mentioned were the advantages of using a computer, like restructuring sentences or faster writing speed. Though not all students agreed with these two arguments, and claimed to prefer writing on paper, which just goes to show that there is no right nor wrong answer in this situation. Other disadvantages include technical issues, for example web-logins or loss of connection, which could result in missing the start of the test, or loss of progress. Still, these seem to have just been fears, as no participant reported such a thing occurring.

On the basis of the positive feedback, this olympiad could be regarded as a success. The pandemic has caused a shift to prefer online options, as opposed to coming together physically, but as it turns out, it also had its upsides. One of the most important advantages In the authors' opinion was the diversity of tasks, which can be largely attributed to access to the internet. The main shortcoming, however, was the loss of social interaction between schools, which is why in the future, physical attendance

should be considered. Though, to keep the tasks diverse, participants should be provided with access to the web.

The results of this thesis will be forwarded to the organizers of the native language olympiad of Estonia to help further improve these events in the future. The author of this thesis believes that this kind of research should, by opportunity, be performed every year, because in order to put forth the best possible olympiad, the feedback of participants should be taken into account.

Kirjandus

Argus, Reili 2021. Emakeeleolümpiaad toimus sel korral täielikult veebis. – Oma Keel 2, 78–84.

Aruvee, Merilin 2019. 34. emakeeleolümpiaadist. – Oma Keel 2, 65–71.

Čerņajeva jt 2019 = Čerņajeva, Sarmīte, Inta Volodko 2019. Experience of Mathematical Olympiads in Latvia. – Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations. Part I, 619–632.

Eesti keele arengukava 2021–2035. Kasutatud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_keelee_arengukava_2035.pdf Viimati külastatud 21.06.2022

Emakeeleolümpiaadi juhendi muudatus 2022. Kasutatud aadressil: <https://www.teaduskool.ut.ee/et/emakeeleolumpiaadi-juhendi-muudatus-2022> Viimati külastatud 21.06.2022

37. emakeeleolümpiaadi lõppvooru juhend. Kasutatud aadressil: https://www.teaduskool.ut.ee/sites/default/files/teaduskool/olympiaad/eesti/ekel_2021_22_lv_juhend.pdf Viimati külastatud 03.07.2022

Emakeeleolümpiaadide ajalugu.

<https://sisu.ut.ee/keeleylesanded/ol%C3%BCmpiaadid> Viimati külastatud 21.06.2022

GRÕK = Gümnaasiumi riiklik õppekava. Vastu võetud 06.01.2011 nr 2. RT I, 14.01.2011, 2.

Hamza jt 2020 = Hamza, Eid Abo, Enas Mohamed, Yasmeen Elsantil 2002. A Systemic Review based Study of Gifted and Talented. – Talent Development & Excellence Vol.12, No.2s, 2888-2897.

Kevvai, Kristel 2019. 33. emakeeleolümpiaadi lõppvooru ülesannete analüüs. Tartu Ülikool, magistritöö.

Laugaste, G 1964. Võisteldi keeleosavuses. – TRÜ : Tartu Riiklik Ülikool : EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja, nr. 9, 27 märts 1964.

MTÜ Talendikeskuse koduleht. <https://talendikeskus.ee/> Viimati külastatud 03.07.2022

Paulberg, Kristofer 2021. Õpilaste hinnang veebipõhisele geograafiaolümpiaadile ja ülesannete raskusaste gümnaasiumiastme 2021. aasta piirkonnavooru tulemuste põhjal. Tartu Ülikool, bakalaureusetöö.

Petersen jt 2017 = Petersen, S, P Wulff 2017. The German Physics Olympiad – identifying and inspiring talents. – European Journal of Physics, 38, 1–16.

PRÕK = Põhikooli riiklik õppekava. Vastu võetud 06.01.2011 nr 1. RT I, 14.01.2011, 1.

Puksand, Helin 2015. 30. emakeeleolümpiaad „Ilus eestikeelne lause“. – Oma Keel 2, 78–83.

Raudvee, Moonika 2020. Matemaatikas andeka inimese märkamine ja toetamine. Tartu Ülikool, magistrیتöö.

Reinsalu, Riina 2020. Koroonaja emakeeleolümpiaad. – Oma Keel 2, 58–63.

Renzulli, J. S. 2002. Emerging Conceptions of Giftedness: Building a Bridge to the New Century. – Exceptionality, 10, 67–75.

Rõigas, Maia 2003. Eesti keele õpetamise metoodika Tartu Ülikoolis. – 200 aastat eesti keele ülikooliõpet. Koost. Valve-Liivi Kingisepp. Tartu Ülikool. Tartu.

Saul jt 2007 = Saul, Hillar, Viire Sepp, Monika Päiviste 2007. Andekus kui hariduslik erivajadus: olukord Eesti üldhariduskoolides. Tartu Ülikooli Teaduskool

Sepp, Viire 2009. Olümpiaadid peegeldavad haridussüsteemi ja ühiskonda – Haridus 10. Tallinn: SA Kultuurileht.

Sepp, Viire 2002. Võistlus või koostöö? – Haridus 3. Tallinn: SA Kultuurileht.

Smutny, J. F. (Ed.) 2003. Designing and developing programs for gifted students. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Tartu Ülikooli teaduskooli koduleht – Eesti olümpiaadid.
<https://www.teaduskool.ut.ee/et/olumpiaadisustem/eesti-olumpiaadid> Viimati
külastatud 21.06.2022

Tennisberg, Targo 2017. Kuidas saada olümpiaadivõitjaks? – Õpetajate Leht 1. sept., nr 26.

Verhoeff, Tom 1997. The Role of Competitions in Education. Eindhoven University of Technology. The Netherlands.

https://www.researchgate.net/publication/228714944_The_role_of_competitions_in_education . Viimati külastatud 21.06.2022

Winebranner, Susan 2014. Teaching Gifted Kids Today's Classroom. Strategies and Techniques Every Teacher Can Use. Minneapolis: Free Spirit Publishing.

Winner, Ellen 1997. Gifted Children: Myths and Realities. New York: Basic Books.

Õunapuu, Toom 1976. VII emakeeleolümpiaad – Edasi 10. apr., nr 85.

Lisa. Küsimustik õpilastele

- Klass (7, 8, 9, 10, 11, 12 – teha valikud)
- Miks otsustasid osaleda olümpiaadil? 1) Isiklikust huvist aine vastu 2) varasematest positiivsetest kogemustest emakeeleolümpiaadiga 3) õpetaja suunas osalema 4) motiveeris võimalus edu korral eritingimustel ülikooli astuda 5) pääsesin lõppvooru uurimistööga 6) muu (märkeruudud, et saaks valida ka mitu sobivat)
- Kuidas valmistusid emakeeleolümpiaadiks? Selgita lühidalt.
- Kas olümpiaadiks ettevalmistus vajadusel toetas sinu sooritust? Jah/ei Selgita lühidalt
- Millist tüüpi ülesanded olid olümpiaadi lõppvoorus su lemmikud? Miks?
- Millist tüüpi ülesanded ei meeldinud sulle lõppvoorus? Miks?
- Millist tüüpi ülesanded olid lõppvoorus sinu jaoks kõige keerulisemad? Miks?
- Kuidas hindad olümpiaadi lõppvooru raskusastet 10 palli süsteemis? 10 – väga raske, 1 – väga lihtne
- Kas emakeeleolümpiaad suurendas sinu huvi emakeele ja keeleteaduse vastu? Jah/ei Selgita
- Kas plaanid tulevikus ülikoolis eesti keelt või keeleteadust õppima asuda? Jah, võib-olla, ei, ei tea veel (märkeruudud)
- Kas emakeeleolümpiaad on mõjutanud sinu plaane tulevase eriala valiku suhtes? 1) Jah, tahan minna ülikooli õppima eesti keelt 2) jah, tahan minna õppima kirjandust 3) jah, tahan minna õppima mõnda muud keeleteaduslikku ala 4) ei, plaanin minna õppima mõne teise valdkonna eriala 5) mul pole veel aimu, millist eriala tahaksin õppida
- Mis on sinu arvates veebiolümpiaadi plussid?
- Mis on sinu arvates veebiolümpiaadi miinused?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Laura Jõgar,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Õpilaste tagasiside 2022. aasta emakeeleolümpiaadi lõppvoorule“,

mille juhendajad on Maigi Vija ja Ann Siiman,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Laura Jõgar

12.08.2022